

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiskar: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt 2, Postfach 17

Letnik X.

Celovec, petek, 7. oktober 1955

Štev. 40 (702)

Združeni narodi v neprijetnem položaju

Letošnja glavna skupščina Organizacije združenih narodov, ki je svoje delo začela v zelo ugodnem in uspehe obetajočem ozračju, se je nenadoma znašla v dokaj zamotanem položaju, ko je francoska delegacija demonstrativno zapustila zasedanje in je francoska vlada sklenila, da bo odpoklicala vse svoje zastopnike v OZN. Do tega dogodka je prišlo po glasovanju o tem, ali naj bi sprejeli na dnevni red glavne skupščine tudi vprašanje Alžira, torej z drugimi besedami vprašanje francoske kolonialne politike in se je 28 držav izreklo za predlog, medtem ko jih je proti glasovalo 27. Po odhodu francoskih zastopnikov je glavna skupščina sprejela na dnevni red tudi vprašanje Maroka, torej še eno izmed bolečih točk francoske politike v Severni Afriki.

Odločitev Francije, da umakne svoje zastopstvo v OZN, je povzročilo v svetovni javnosti precejšnje vznemirjenje. Posebno na Zapadu pripisujejo temu koraku resen pomen in so se Združene države Amerike in Anglija takoj postavili na stran Francije ter poudarjajo, da pomeni obravnavanje alžirskega vprašanja v OZN očitno vmešavanje v notranje zadeve države-članice.

Pokazale so se tudi že prve posledice francoskega koraka, ki pa so najbolj usodne seveda za Francijo samo. Vlada v Parizu je namreč sklenila, da preloži obisk ministrskega predsednika Faure in zunanjega ministra Pinaya v Moskvi, kar bo verjetno povzročilo določeno »ohlajitev« in celo zaostrovanje francosko-sovjetskih odnosov, hkrati pa tudi negativno vplivalo na bližnjo Ženevsko konferenco.

Glavna skupščina OZN je medtem zaključila splošno razpravo in se je začelo delo po posameznih odborih, kjer so v prvi vrsti izvolili razne funkcije. Tako je bil za svetovnega v ekonomskem odboru izvoljen član jugoslovanske dele-

gacije Janez Stanovnik, za poročevalca v socialnem odboru pa danski delegat Hermed Lanung. Na prvi seji sta oba odbora razpravljala tudi o dnevnem redu in je iz tega razvidno, da je najvažnejša točka dnevnega reda ekonomskega odbora ustanovitev posebnega sklada OZN za gospodarski napredek zaostalih dežel, medtem ko se bo socialni odbor predvsem bavil s proučevanjem konvencije o

človeških pravicah in pravici narodov do samoodločbe.

Koncem tega leta bo nekaterim državam potekel mandat v Varnostnem svetu Združenih narodov in se že zdaj bavi z vprašanjem, kdo bo izvoljen za nove člane. Po dosedanjih vestih ima tudi Jugoslavija najlepše izglede, postati član Varnostnega sveta, čeprav ne namerava kandidirati za to mesto.

Italijanska protislovja glede Južne Tirolske

Vprašanje Južne Tirolske, ki je zadnje tedne precej zaposlovalo avstrijski in italijanski tisk, je bilo pretekli dne tudi predmet izjav visokih in najvišjih vladnih predstavnikov tako pri nas v Avstriji kot tudi v Italiji. Italijanski zunanji minister Martino je pretekli teden v nekem svojem govoru načel tudi vprašanje odnosov Italije do Avstrije in dejal, da na razvoj teh odnosov tudi gotova kampa- nja v zvezi z Južno Tirolsko ne more vplivati. Poudaril je, da so tozadevne izjave avstrijske vlade v soglasju z dobrimi odnosi med obema državama in da bo Italija podvzela vse, kar je v njeni moči, da v polnem obsegu doseže upoštevanje sporazuma o enakopravnosti nemško govorečih na tem ozemlju. Italijanska vlada, je izjavil minister Martino, je pripravljena, da zajamči nemško govorečim južnim Tirolcem vse pravice z ozirom na ustavno zajamčeno svobodo.

Kratko za tem je zvezni kancler ing. Raab v odgovoru na parlamentarno interpelacijo izjavil, da avstrijska vlada pre- ko slej zastopa mnenje, da Avstrija kot podpisnica pariškega sporazuma o Južni Tirolski ni le upravičena, marveč tudi dolžna, da se v okviru te pogodbe zani- ma za položaj nemško govorečega prebi- valstva Južne Tirolske in da bdi nad izpolnjevanjem določil te pogodbe s strani Italije. To pravico Avstrije da je italijan- ska vlada priznala in na italijanski strani nikdar niso trdili, da pomeni tako zani- manje avstrijske vlade vmešavanje v no- tranje zadeve Italije.

Toda kancler Raab se ni dolgo veselil teh svojih ugotovitev, kajti takoj nasled- njega dne je zastopnik italijanskega zu- nanjega ministrstva izjavil, da bo italijan- ska vlada vsak avstrijski poizkus, zasto- pati interese nemško govorečega prebi- valstva Južne Tirolske v okviru italijan- sko-avstrijskega sporazuma, smatrala za vmešavanje v italijanske zadeve. Nadalje je dejal, da je izjava avstrijskega zvezne- ga kanclerja izzvala presenečenje v Ri- mu in izgleda, da pomeni začetek nove akcije in neupoštevanje vsega doslej do- seženega.

Izgleda, da so na strani Italije mnenja o Južni Tirolski precej različna in da le- vica ne ve, kaj dela desnica. Pri tem seve- da nujno zahajajo v protislovja z lastni- mi izjavami, kakor se je to zgodilo tudi zgoraj omenjenemu predstavniku zuna- njega ministrstva, ki je v svoji izjavi še dodal, da italijanska vlada Avstriji ne odreka pravice, zanimati se za dosledno izvajanje sporazuma, da pa je »vmešava- nje«, če bi Avstrija hotela zastopati inte- rese nemško govorečega prebivalstva v Južni Tirolski.

Dejstvo, da so na drugi strani besede italijanskega zunanjega ministra samega bistveno drugačne, opravičuje upanje, da bo v tem vprašanju tudi v Italiji zmagalo načelo poštenega in iskrenega izpol- njevanja medsebojnih sporazumov in da bo Italija priznala narodnim manjšinam tiste pravice, ki jim gredo po zakonu in pogodbi, kakor tudi po načelih svobode in demokracije.

Norveški socialisti spet pridobili pri volitvah

Pri občinskih volitvah, ki so bile mi- nulo nedeljo na Norveškem, so socialisti ponovno napredovali. S 649.469 glasovi daleč prednjačijo pred vsemi ostalimi strankami, ki so dosegle naslednje število glasov: konservativci 259.922, liberalci 123.850, krščanski demokrati 108.833,

agrarci 99.022, komunisti 30.225, nepoli- tične liste 78.922, skupne meščanske liste 58.433 ter liste delavcev, malih kmetov in ribičev 3.880 glasov. Socialisti so pri- dobili glasove na račun komunistov in nekaterih meščanskih strank.

Narodne manjšine — dober most za medsebojno zblizanje

Pred kratkim je objavila beograjska »Politika« članek pod naslovom »Nepo- trebne ovire«, v katerem poudarja zado- voljstvo nad podpisom avstrijske držav- ne pogodbe in pravi, da je Jugoslavija vedno podpirala Avstrijo v njenih pri- zadevanjih za doseglo neodvisnosti in da so zdaj odstranjene zadnje ovire za na- daljnje razvijanje odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo. V članku je govora tudi o vprašanju narodnih manjšin v Avstriji s posebnim ozirom na določila manjšinske zaščite po členu 7 državne pogodbe. S tem v zvezi je med drugim rečeno:

Z državno pogodbo so v glavnem re- šena vsa sporna vprašanja med našima državama (Jugoslavijo in Avstrijo — op. ured.), kakor so to na primer priznanje mej, položaj naše narodne manjšine in drugo. V členu 7 avstrijske državne po- godbe so te obveze napram narodni

manjšini določene tako: »Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjši- ne na Koroškem, Gradiščanskem in Šta- jerskem uživajo iste pravice kot drugi državljani, vključno pravice do lastnih organizacij, zborovanja in tiska v sloven- skem jeziku... Da imajo pravico do osnovnih šol, v katerih naj se poučuje v slovenskem ali hrvatskem jeziku, kakor tudi do odgovarjajočega števila srednjih šol...«

Z doseglo neodvisnosti in s sprejemom »srednje poti« v svoji politiki se za suve- reno državo pojavljajo nove obveznosti. Pomanjkanje politične discipline bi moglo ponekod imeti slabe posledice. Slišijo se glasovi, da se na področju avstrijske manjšinske politike ne izpolnjujejo do- sledno obveznosti napram naši manjšini. Tako kršenje obvez bi se v glavnem mo- (Nadaljevanje na 8. strani)

Bodočnost je važna — ne preteklost

Vsa trezna javnost na Koroškem že več tednov z razumljivim dolgočasjem in ne- voljo opazuje čudno prerekanje v koro- škem tisku zaradi praznovanja 10. okto- bra.

V tem prepiru slišimo sicer tudi nekaj krilatic o svobodi in domovinski ljube- zni, — ki se menda nikjer poprej in nik- dar pozneje nista pokazali v tako svetli luči, kakor baš pri nas pred 35 leti — še več pa slišimo v tem sporu medsebojnih očitanih in žolčnih izpadov, s katerimi se obmetavajo posamezne politične skupine, ko druga drugi ne privoščijo, da bi se v zvezi s tem datumom odevale v patri- otični sijaj. Kdor količaj z razumom opazuje to početje, dobi nujno vtis, da z desetooktobrskimi proslavami nekaj ni v redu, da so preživela stvar in da so samo še smešna igračka v dnevni nepomembni politični preklariji in lovu za ceneniimi efekti.

Že kmalu po minuli vojni, ki je globo- ko posegla v življenje narodov, je tudi takratna koroška deželna vlada prišla do spoznanja, da je proslavljanje 10. okto- bra neumestno in je zato na predlog ta- kratnega deželnega glavarja soglasno skle- nila, da ta dan ne bo več praznik. S tem je hotela »priti drugemu koroškemu na- rodu kar le mogoče daleč nasproti, da se Slovincem ne bi vedno znova odpirale rane,« kot je bilo takrat poudarjeno v tozadevnem uradnem poročilu. Nedvom- no je bil ta sklep izraz realističnega spo- znanja, da se je treba v korist bodočnosti naše dežele znebiti škodljivih političnih bremen preteklosti.

Kdor gre le količaj z razvojem časa, se po vsem tem, kar se je zgodilo in spre- menilo v zadnjih 35 letih, ne more navdu- ševati nad obujanjem spominov na ta- kratno dobo na Koroškem, ki je bila le obrobni delček tistega velikega razvoja, ki je za vedno pokopal okorelo avstro- ogrsko državno tvorbo, ker ni znala in niti ni hotela nuditi narodom pogojev za enakopravno in svobodno življenje. S tem, da se je v izbiri med politično na- prednejšo, na demokratičnih temeljih po- stavljeno avstrijsko republiko izreklo raz- meroma mnogo našega ljudstva raje za novo nastalo, nekonsolidirano in z nič kaj rožnatimi aspekti obremenjeno kra- ljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, je pač izrazilo svojo upravičeno, na bolečih zgodovinskih izkušnjah temelječo boja- zen za svoj bodoči narodnostni obstoj in pa svoje hotenje po neoviranem življe- nju.

Zgodovinska krivica je, če se je skuša- lo in se še vedno skuša naprtiti našemu ljudstvu zaradi te njegove življenjske vo- lje madež nezvestobe do svoje domovi- ne. Če je domovinska zvestoba pri kom- mur koli dvomljiva, tedaj gotovo ne pri našem ljudstvu, ki pričakuje od svoje do- movine pač pravico do enakopravnega življenja, več ko dvomljiva pa je pri ti- stih krogih, ki se v letih 1918 — 1920 po dokumentiranih izpovedih svojih lastnih ideologov (glej Steinnacher, dr. M. Wutte in drugi) nikdar niso navduševali za de- demokratično republiko, marveč so pod zlaganimi gesli svobodne in nedeljene Ko- roške zavestno delali za velenemške smo- tre. V vseh preteklih 35 letih se naše ljudstvo ni izneverilo svoji domovini, po vrsti pa so jo izdajali prav tisti, ki so se vsa leta cedili patriotskim fraz, ko pa je najprej črno-zeleni in nato še rjavi faši- zem ogrozil demokratično republiko, pa so se znašli med njenimi sovražniki celo na vodilnih mestih. Na dosmrtno ječo obsojeni vojni zločinec in SS-Standarten- führer Maier Kaibitsch je najbolj zgo- vorna priča za to, da se za krilatico o »Heimatreue« lahko skriva vse kaj dru- gega.

Zal je prva republika pokazala bore

Nemško-francoski sestanek o Posarju

V sredo sta se sestala francoski mini- strski predsednik Faure in zapadnonem- ški zvezni kancler Adenauer na kratkem sestanku v Luksemburgu, da ponovno proučita stališči obeh dežel v vprašanju Posarja. Medtem ko je Francija hotela doseči skupen francosko-nemški poziv posarskemu prebivalstvu, naj pri bliž- njem plebiscitu glasuje za posarski statut, je na strani Nemčije prevladovalo mne- nje, da bi tak ukrep pomenil vmešavanje v notranje zadeve Posarja.

Skupno poročilo o sestanku daje slu- titi, da sta Faure in Adenauer kljub prvotnemu nesoglasju dosegla sporazum- no rešitev, ki pomeni odločnost za na- daljevanje francosko-nemškega sodelova- nja.

Grški ministrski predsednik umrl

V torek zvečer je umrl grški ministrski predsednik maršal Papagos, ki že šest me- secev zaradi bolezni ni mogel več vršiti dolžnosti predsednika vlade. Zadnji dan svojega življenja je pooblastil podpred- sednika in zunanjega ministra Stefanopu- losa, da vrši za čas njegove bolezni posle predsednika vlade, kar je povzročilo pre- cejšnjo užaljenost pri podpredsedniku in obrambnem ministru Kanelopulosu, ker je doslej vedno le-ta zastopal predse- dnika vlade v njegovi odsotnosti.

Pokojni maršal Papagos je bil od leta 1952 dalje na čelu grške vlade, ko je s svojim gibanjem za zbiranje grškega ljudstva dobil pri splošnih volitvah 241 od 300 poslanskih mest.

malo smisla in volje, da bi nudila svojim državljanom slovenske narodnosti možnost enakopravnega življenja in razvoja. Razen lepih obljub in slovesno prevzetih, v senžermenski pogodbi zapisanih skromnih obvez glede manjšinske zaščite naše ljudstvo ni bilo deležno otipljivih izrazov dobre volje. Neovirano in tudi z uradno podporo pa se je lahko razmahnila prikrita in očita raznarodovalna dejavnost sporedno z gospodarskim zapostavljanjem naših krajev. Našemu ljudstvu nasproti nacionalistični krogi so smatrali rezultat 10. oktobra 1920 za svojo zmago in za izhodišče, kako bi v teku ene generacije popolnoma ponemčili našo zemljo. V skrajni konsekvenci so ti namenili doseglji svoj vrhunec, ko so domači »domovini zvesti« nosilci nacističnega nasilja pokazali hitlerjevskim okupatorjem pot v naše vasi in pomagali tirati stotine koroških družin v izseljeniška in koncentracijska taborišča.

Ne obujamo radi spominov na te čase. Naše ljudstvo je prispevalo svoj delež k temu, da so minuli. V svojem žilavem in žrtev polnem odporu proti zatiranju in nasilju se je s partizansko borbo postavilo po robu podivjanemu nacionalizmu ter po svojih močeh doprineslo k zmagi demokratičnih načel miru, enakopravnega sožitja in prijateljskega sodelovanja med narodi.

Šele iz te zmage nad fašizmom je republika lahko spet vstala in ponovno začela živeti v svobodno državo. Po več kot 17 letih je postala spet sama gospodar v svoji hiši in bo po svojih potrebah sama kovala svojo bodočnost.

Smatramo, da je prej škodljivo kot koristno, če se na začetku te poti na Koroškem ponovno povračamo v preteklost. Danes živimo v povsem drugem svetu, ki ni več ozko ograjen z nacionalističnimi plotovi. Narodi si žele sodelovanja in mirnega sožitja. Oboje pa se na Koroškem ne more graditi z obujanjem spominov na preteklost, ki je temeljila na razdoru in umetno ustvarjeni mržnji in je obema narodoma, ki živita na tej zemlji, le ogromno škodovala. Vseh 35 let nazaj so desetooktobrske proslave samo begale ljudi obeh jezikov in jim s puhlimi frazami zastirale pogled na važnost reševanja mnogih za življenje obeh narodov pomembnih vprašanj. Proslave, ki jih letos spet pripravljajo ljudje, ki se očitno ne upajo spoprijeti s problematiko sedanjosti in zato raje brodiijo v preteklih časih, pa so se že tako daleč izrodile, da vnašajo srdite spore celo med same prireditelje. Mar ni to dokaz več, da ne sodijo v današnji čas, ki mora končno pokopati šovinizem in vse, kar lahko moti razvoj boljših odnosov med ljudmi in narodi.

Po doseženi svobodi sta država in dežela na pragu novega obdobja. Vlada in parlament sta odobrila državno pogodbo kot temelj, na katerem naj se razvija demokratično življenje ter s tem prevzela tudi odgovornost za čimprejšnjo izvedbo člena 7, ki je s tem, da je zapisan v tej mednarodno obvezni listini, potrjuje, da je naše ljudstvo 35 let zaman čakalo na svoje osnovne narodnostne pravice. Mar torej ne bi bil že skrajni čas, da bi vsaj po 35 letih končno le že pokopali tudi zastarelo miselnost preteklosti in pričeli na novih temeljih graditi lepšo stavbo za mirno, tolerantno in prijateljsko sožitje dveh narodov pod skupno streho. Določila o človeških pravicah in o pravicah narodnostnih manjšin, ki jih vsebuje državna pogodba, so vsekakor realna podlaga za zgraditev take stavbe. Odgovorni predstavniki demokratične države pa bi se morali zavedati, da je nenehno oživljanje pogubnega duha preteklosti lahko najresnejša ovira in prepreka pri naporih za utrditev demokratične državne skupnosti. Sedemnajstletna doba nesvobode naj bi bila svarilo za vso bodočnost.

V Mauthausenu bodo postavili spomenik jugoslovanskim žrtvam

Zveza borcev Jugoslavije je stavila avstrijski vladi predlog, da bi v bivšem nacističnem koncentracijskem taborišču v Mauthausenu postavili spomenik jugoslovanskim žrtvam. Avstrijsko zunanje ministrstvo je predlog načelno sprejelo. V prošlulem taborišču so pokončili okrog 13.000 ljudi. Po številu žrtev je za Sovjetsko zvezo, Poljsko in Madžarsko Jugoslavija na četrtem mestu.

Zadovoljiv sporazum za ziljske kmete

Jugoslavija omogočila kmetom občine Bekštanj urejeno planšarsko gospodarstvo
Kdaj bo Italija popravila krivico ziljskim kmetom?

V četrtek, dne 29. septembra 1955 so se v sejni dvorani občinskega sveta mestne občine Beljak sestali predstavniki Okrajnega ljudskega odbora Kranj in zastopniki agrarnih in servitutnih skupnosti občine Bekštanj, ki so imele do druge svetovne vojne v območju Jepe in tro-meje na jugoslovanski strani meje pravico do paše in drugih užitkov. Namen tega sestanka, kjer so sodelovali tudi zastopniki koroške deželne vlade in agrarne oblasti Beljak, je bil, da se dá tem pravicam nova pravna osnova.

Ob zaključku so udeleženci razgovorov izdali naslednji skupni komunikat: „V dneh 29. in 30. septembra ter 1. oktobra so se vršili v Beljaku razgovori med predstavniki OLO Kranj na eni strani ter zastopniki Koroških agrarnih in servitutnih skupnosti ob sodelovanju predstavnikov koroške deželne vlade in okrajne agrarne oblasti Beljak.

Predmet razgovorov so bile nekdanje pravice, ki so jih imeli člani obmejnih skupnosti na jugoslovanskem obmejnem področju, ki pa so po drugi svetovni vojni v skladu z jugoslovansko zakonodajo prešle v splošno ljudsko last. Ko je leta 1952 prišlo v Gleichenbergu do sporazuma med vladama Republike Avstrije in FLR Jugoslavije o nepremičninah avstrijskih državljanov na jugoslovanskem obmejnem področju, je bila s tem dana možnost, da pristojne jugoslovanske lokalne oblasti izjemoma dovolijo pašo tudi članom zgoraj navedenih skupnosti v skladu z novimi prirodnimi pogoji teh področij.

Upoštevajoč mnenje mešane komisije jugoslovanskih in avstrijskih strokovnjakov, ki so letos v juliju pregledali na licu mesta vsa v poštev prihajajoča območja v okraju Kranj, so se neposredni predstavniki avstrijskih interesentov in ob podpori predstavnikov navedenih avstrijskih oblasti na sedanjih razgovorih v Beljaku sporazumeli s predstavniki OLO Kranj o novi ureditvi paše ter obsegu priznanja pašnih in ostalih pravic. Treba je poudariti, da so koroški interesi tudi do sedaj že nekaj let izvrševali pravice do paše, čeprav celotno vprašanje pravno-formalno še ni bilo urejeno; s sedanjimi razgovori pa je tudi v tem pogledu najdena rešitev, ki v polni meri zadovoljuje zahteve in potrebe koroških pašnih interesentov.

Ob zaključku razgovorov so predstavniki agrarnih in servitutnih skupnosti izrazili svoje zadovoljstvo in zahvalo jugoslovanski delegaciji, ki je v polni meri in s polno dobre volje prišla nasproti njihovim življenjskim potrebam.

Delegacija OLO Kranj je pokazala v razgovorih polno razumevanje za življenjske interese prizadetih koroških kmetovalcev, s čimer je omogočila uspešen zaključek teh razgovorov ter dala ponoven dokaz pripravljenosti jugoslovanskih narodov za plodno sožitje med Avstrijo in Jugoslavijo.

Istočasno izražajo zastopniki udeleženi agrarnih interesentov in servitutnih skupnosti svojo iskreno zahvalo tudi koroški deželni vladi in njenim zastopnikom za intenzivno in uspešno zastopstvo njihovih interesov pri sedanjih razgovorih in pri prejšnjih pogajanjih v tej zadevi.

Na podlagi teh razgovorov so udeleženci sestavili predlog za listino o pravicah, ki jo imajo agrarne in servitutne skupnosti ter poedini upravičenci v območju Okrajnega ljudskega odbora Kranj vzdolž avstrijsko-jugoslovanske meje. Tozadevno listino bo sprejel Okrajni ljudski odbor Kranj na svojem prihodnjem zasedanju. Predsednik OLO Kranj in vodja jugoslovanske delegacije Miran Košmelj je na to zasedanje povabil navzoče koroške predstavnike in zastopnike pašnih upravičencev. V imenu pašnih upravičencev se je jugoslovanskim oblastem in deželni vladi zahvalil g. Jože Trunk iz Bač ter povabil obe delegaciji, da bi bili pri zaključnem kosilu gost pašnih upravičencev. V ponedeljek pa je prišel v Celovec g. Franc Binter-Prosen in poročal deželnemu glavarju o doseženem uspehu in o širokogrudni rešitvi tega za pašne upravičence življenjsko važnega problema s strani jugoslovanskih oblasti.

Z zaključkom teh pogajanj je sedaj tudi pravno urejena želja, ki jo je Slovenska kmečka zveza za pašne upravičence občine Bekštanj leta 1951 za Blekovo planino in leta 1952 za ostale planine predložila Uradu za zvezo FLRJ v Celovcu.

Jugoslavija, na katero na Koroškem nekateri listi vedno spet zlivajo golide gnojnice, je s tem aktom pokazala, da služi interesom delovnih ljudi, pa čeprav niso njeni državljani, medtem ko sosednja Italija, ki je že leta 1939 razlástila ziljske kmete njihovih planin na italijanski strani, doslej v razgovore za povrnitev teh planin niti privolila ni. Slovenska kmečka zveza je na najnostno povrnitve teh planin opozorila Urad zveznega kanclerja — zunanje zadeve že leta 1947. Skrajni čas bi bil, da bi tudi Italija v znamenju dobrososedskih odnosov vrnila koroškim lastnikom njihove planine in poravnala vso škodo, ki jo je koroškim lastnikom povzročila s sečnjo lesa na teh planinah.

Pred avstrijsko-italijanskimi pogajanjmi za odvajanje Zilje v Italijo

Z Dunaja smo zvedeli, da se bodo v začetku oktobra začeli pogajati v Benetkah posebna avstrijska komisija in predstavniki italijanskega elektrogospodarskega društva SADE o načrtu, ki predvideva odvajanje dela reke Zilje v Italijo.

Kakor je znano, je bil letos maja v Celovcu sestanek predstavnikov koroške deželne vlade, avstrijske Verbundgesellschaft, ministrstva za promet in nacionalizirana podjetja, ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo ter Dravskih elektrarn, na katerem so razpravljali o imenovanem projektu. Sekcijski načelnik ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo Hartig je ob tej priliki izjavil, da bodo vsekakor vodopravni projekt obravnavali, v kolikor se tiče Ziljske doline, po čisto avstrijskem vodopravnem postopku. Pri tem bodo popolnoma in v vseh oziirih upoštevane koristi prebivalcev Ziljske doline.

V obveščenih krogih zatrjujejo, da so se pogajanja med avstrijsko Verbundgesellschaft in italijansko družbo SADE ves čas nadaljevala. Vprašanje je, kako bodo zagotovljene koristi Ziljske doline, ko so pogajanja brez zastopnikov zainteresiranih prebivalcev že toliko napredovala. Tudi ne samo za koristi prebivalcev Ziljske doline, temveč za vso dolino Drave od Beljaka naprej in predvsem za dravske elektrarne.

Po avstrijsko-italijanskem načrtu bi zaprli reko Ziljo s pregrado pri kraju St. Lorenzen nekaj nad 1000 metrov nad

morsko gladino, tako da bi severni pritok Radigunderbach bil še zajet za odvajanje v Italijo. Vodo z Zilje ter omenjenega pritoka kakor tudi iz 16 južnih pritokov Zilje bi nato speljali po okoli 50 km dolgih kanalih in rovih do doline Stranik, kjer bi se voda zbiralala in nato skozi 3,3 km dolg kanal pod Karnijskimi alpami odvajala v Italijo. Prvi južni pritok, ki bi bil zajet, bi bil Fronbach, zadnji pa Krnica. Zilja bi zato znatno reducirana pritekala v Dravo.

Prebivalstvo Ziljske doline je že večkrat protestiralo proti tem načrtom, kakor pa izgleda, ti protesti niso nič pomagali. Celotna toplota pri Beljaku bi bile v nevarnosti in tudi protest tega letoviškega kraja ni našel odprtih ušes. Zato Ziljani z največjim zanimanjem zasledujejo potek avstrijsko-italijanskih pogajanj, ker niso prav nič prepričani, da bi dobili primerno odškodnino, ki bi vsaj količikaj popravila škodo, ki bi jo znalo povzročiti odvajanje Zilje v Italijo.

Konferenca o tržaškem pristanišču

V londonskem sporazumu o ureditvi vprašanja Trsta in Tržaškega ozemlja je bila predvidena tudi ustanovitev posebne posvetovalne konference o tržaškem pristanišču, v kateri bi bile zastopane poleg Italije in Jugoslavije še Avstrija, Švica, Madžarska in Češkoslovaška. Italija je zdaj predlagala, da bi to konferenco sklicali za 14. oktober v Rim.

PO ŠIRNEM SVETU

Bonn. — Sovjetsko poslanstvo v Parizu je v ponedeljek sporočilo nemškemu poslanstvu, da bo prispel prvi transport nemških vojni ujetnikov predvidoma v nedeljo v Nemčijo. Vseh 9626 vojni ujetnikov bo prispelo domov še tekom meseca oktobra. Od vseh 9626 ujetnikov, ki bodo izpuščeni, je po podatkih okoli 5500 Nemcev iz Zapadne Nemčije. S prvim transportom bo prispelo okoli 600 ujetnikov v domovino.

London. — Predsednik laburistične stranke očita britanski vladi, da je njena politika glede otoka Cipra v nasprotju z ustanovno listino Organizacije združenih narodov, ker odklanja pravico samoodločanja in ker taka politika slabi Balkanski in Atlantski pakt (NATO).

Nikosia. — Britanske vojaške oblasti so v nedeljo prevzele upravo nad mestom Limassolom zaradi izgrede, do katerih je prišlo koncem prejšnjega tedna. Kavarne, kinematografi in nočni lokali so morali biti zaprti. Komisar je sporočil, da bo uvedel policijsko uro, brž ko bodo nastali novi izgredi. Ponoči pa so se pojavili letaki z naslednjim besedilom: »Ker so Združeni narodi zavrnili razpravo o ciprskem vprašanju, prebivalcem Cipra ne preostane drugega, kot da prelivajo kri.«

Beograd. — Mešana jugoslovansko-avstrijska komisija, ki naj izdela načrte za regulacijo Drave, je včeraj pričela z delom in bo do sobote izdelala vse potrebne podlage za nadaljnja obravnavanja. Mešana komisija si je izbrala za kraj zasedanja Opatijo, kjer bo v miru lahko delala in pripravila dnevni red ter druge potrebne podlage.

Bukarešta. — Romunska narodna skupščina je odobrila razrešitev Georgija Deja kot ministrskega predsednika in je namesto njega bil imenovan za novega ministrskega predsednika Chivu Stoica. Dej je bil hkrati imenovan za prvega tajnika romunske delavske stranke.

Pariz. — V ponedeljek je bila v Parizu otvoritev glavne skupščine Zveze evropskih poljedelcev. Udeležilo se je je 850 delegatov iz dvajsetih evropskih dežel. Glavne točke dnevnega reda so: evropska agrarna kultura, beg mladine s podeželja, nezadosten vpliv poljedelskih zadrug, tehnična izobrazba kmetov, vprašanje položaja žene v poljedelstvu in pa neenakomeren razvoj poljedelstva v primerjavi z drugimi gospodarskimi panogami.

Asuncion. — Bivši ministrski predsednik Argentine Peron je v ponedeljek prispel s posebnim vodnim letalom v glavno mesto Paragvaja. Po dolgih razpravljanih je nova argentinska vlada dovolila Peronu varnostno spremstvo.

Buenos Aires. — Po različnih časopisnih vesteh se je zvedelo, da bo centralno glasilo komunistične partije Argentine »La Hora«, ki ga je leta 1950 Peronova vlada prepovedala, zopet začelo izhajati. Komunistična partija Argentine se je obrnila na oblasti, da ji zopet vrnejo premoženje, ki so ga svoječasnno zaplenili.

Jeruzalem. — Izraelske in egiptske oborožene sile so začele pod nadzorstvom vojaških opazovalcev OZN zapuščati demilitarizirano cono pri El Audžuju. Izraelci so odstranili postavljene mine, Egipčani pa so zapustili dve izpostavljeni postojanki.

London. — Predsednik britanske vlade se je v ponedeljek vrnil s Škotske, kjer je obiskal kraljico, z načrti za spremembo vlade. Kakor je rečeno, naj bi nekaj starejših ministrov zamenjali mlajši. Tako je na primer minister za delo Monckton že pred nekaj časom zaprosil za upokojeitev.

Bukarešta. — Prezidij narodne skupščine Romunije je sklenil amnestijo vseh vojni zločincev, ki so bili obsojeni na deset let ali manj ječe. Po tem sklepu bodo pomiloščeni tudi vsi inozemci brez ozira na to, na koliko časa zapora so bili obsojeni.

Štalenska gora — kulturno in tujskoprometno središče Koroške

Na Štalenski gori se že nekaj let marljivo trudi z izkopavanjem zgodovinskih spomenikov profesor Egger s svojimi sodelavci. Za takšna raziskovanja je potrebno obširno znanje, mnogo podrobnega dela in veselja do stroke.

Keltsko dobo in prehod v ero Rimljanov kažejo v nazorni obliki nad vse zanimive izkopavine starodavnega gorskega mesta na Štalenski gori, obrisi naselbine, ki mu imena še niso ugotovili. Izkopavine ohranjenih zgradb, prostorov in predmetov pa jasno kažejo, da je bilo na tem mestu nekdanj dovolj pomembno mesto z upravnim središčem, trgovino in obrtjo.

Na prvi pogled bi neizvedenec mislil, da se trudapolno delo, ki je združeno z ogromnimi stroški, ne izplača. Šele ko ogleduješ najdbe pod vodstvom strokovnjakov, ki ti znajo živo postaviti pred oči davno minulo dobo prednamcev, način njihovih zgradb, opreme in orodja, okrasov in lepoticja, umetniške izdelke, ki vzbujajo začudenje in priznanje, prav spoznaš vrednoto takšnega prizadevanja.

Štalenska gora postaja vedno bolj in bolj kulturno in tujskoprometno središče Koroške. Ogromno in še naraščajoče število obiskovalcev sta navedla minuli petek ob sprejemu novinarjev na Štalenski gori ravnatelj muzeja dr. Moro in profesor Egger. Dvorni svetnik dr. Moro je v svojem nagovoru najprej pozdravil vse navzoče, med temi predvsem deželnega glavarja Wedeniga, deželnega svetnika Scheiberja in dvornega svetnika Heinzla. Povedal je, da je Štalensko goro obiskalo od leta 1948 56.000 štetih obiskovalcev, dočim je dejansko število še veliko višje. To pa zaradi tega, ker na Štalenski gori odkrivajo izkopavine, ki jih je najti le redkokje v svetu. Privlačna tujskoprometna točka tega kraja ima torej tudi svojo pomembno gospodarsko vrednoto. Obiskovalci Štalenske gore pripadajo vsem plastem prebivalstva, vedno bolj prihajajo obiskovalci v skupinah in predvsem obratni izleti vključujejo obisk Štalenske gore v svoje načrte. Zelo številni so obiski gostov iz inozemstva, med temi mnogo uglednih osebnosti iz znanstvenega sveta.

Knjige v Vzhodni in Zapadni Nemčiji

Na območju Vzhodne Nemčije je izšlo lani 5410 knjig, od tega 1100 leposlovnih del. Vsako peto knjigo so prevedli iz drugih književnosti, prednjačijo pa prevodi iz ruščine, ki jih je 72 odstotkov. Založniška podjetja Vzhodne Nemčije koncentrirajo svojo založniško dejavnost v vzhodnem Berlinu, zapuščajo pa zaradi tega prejšnja založniška središča, kot so Leipzig, Dresden in druga.

V Zapadni Nemčiji pa je izšlo lani 16.240 knjig. Od tega je bilo približno 25 odstotkov ponatisov. Leposlovnih del so tiskali 2618, sledi mladinska književnost in druge. Vsaka dvanaajsta knjiga je bila prevod. Največ del so prevedli iz angleške, ameriške in iz skandinavske književnosti.

Mladi poljski umetnik bo prišel v Avstrijo

Prvonagrajenec letošnjega mednarodnega Chopinovega tekmovanja, Adam Harasiewicz, bo sredi oktobra prišel v Avstrijo ter v okvirju svojih gostovanj koncertiral v različnih mestih.

V soboto, dne 15. oktobra, bo mladi umetnik imel prvi Chopinov večer v dunajskem Brahmsaalu. V sredo, 19. oktobra, bo Adam Harasiewicz koncertiral v salzburškem Mozarteumu, v petek, dne 21. oktobra, v innsbruškem Musikvereinssaalu. V torek, dne 25. oktobra, pa bo skupno z radijskim orkestrom Predarlške pod vodstvom Hansa Moltkauerja nastopil v novem deželnem gledališču v Brezenu. Po gostovanju v Grazu, dne 2. novembra, bo Adam Harasiewicz sodeloval v dunajskem Brahmsaalu na Mickiewicz-Chopinovem koncertu, na katerem bodo sodelovali tudi pevci dunajske državne opere.

Profesor Egger je razložil uspehe in organizacijo letošnjega dela. Sredstva, ki omogočajo to delo, se stekajo iz subvencije dežele in ministrstva za prosveto in trgovino ter iz prispevkov denarnih zavodov, korporacij, zbornic in privatnih podjetij.

Profesor Egger in ing. Dolenz sta vodila udeležence po področju izkopanin in razkazala zanimivosti, ki bi jih bilo mogoče opisati le v obširnem sestavku. Novo in zanimivo je odkritje zelo globokega prostora na vzhodnem ogalu templja, ki je bil odlično izgrajen in

okrašen. V tem prostoru so našli mnogo okraskov različne velikosti in lepo slikano steno. Te in različne druge najdbe je strokovnjaško razložila profesorica dr. Kenner.

Kar so pokazali strokovnjaki ob novinarskem sprejemu na Štalenski gori, je bilo zanimivo in deloma edinstveno. Kdor bo obiskal Štalensko goro, bo mnogo videl, si obogatil znanje in ne bo mu žal. Izleti na okrog 1000 m visoko ležeča zgodovinska tla so zelo olajšani z letos dograjenovo novo moderno cesto in z uvedbo rednega avtobusnega prometa.

Tri zanimive razstave v deželnem muzeju

Pretekli teden je bila v deželnem muzeju v Celovcu otvoritev izredno zanimive razstave, ki se deli v tri dele: »Le-pote koroških narodnih noš«, »Celovec« (80 akvarelov) in »Koroško veziljstvo«. K otvoritvi razstave so bili povabljeni številni gostje in dopisniki koroških listov. Govoril je direktor deželnega muzeja dvorni svetnik dr. Moro, za njim pa prof. dr. Oskar Moser, ki je predvsem govoril o nastanku in početkih koroškega deželnega muzeja in posebno še o oddelku za narodopisje, ki skrbi že vsa leta, da ne gre v pozabo mnogo zanimive zapuščine koroškega naroda. In prav ta razstava je živ odraz koristnega delovanja koroškega deželnega muzeja, ki v

svojem drobnem delu dosega velike uspehe.

Po slavnostni otvoritvi je prof. dr. Radar povedel vse udeležence otvoritvene slavnosti najprej skozi del razstave, kjer je pokazal 80 akvarelov iz Celovca. Prof. dr. Radar je na ta način ovekovečil številne ulice in trge in druge zanimive kottičke mesta, ki pa se v novejšem času vse bolj spreminjajo in dobivajo novo lice. Zelo zanimivo si je ogledati to razstavo že sedaj, ko še ni toliko sprememb, še bolj zanimiva pa bo čez nekaj let, ko bo v mestu že marsikatera ulica in trg dobil novo lice.

Skozi razstavo narodnih noš je udeležence popeljal dr. Koschier, ki je tudi

raztolmačil nastanek in razvoj narodnih noš na Koroškem ter poudaril njihovo povezanost med seboj in s sosednimi deželami in državami. Razstavo narodnih noš dopolnjujejo številne oljnate slike znanih slikarjev, kot so: prof. Kolig, Resch, Loisl, Moser in drugi. Dr. Koschier je poudaril, da narodna noša zamre takrat, ko zapusti živo barvitost in pestrost. Da bi obnovili narodne noše in pri tem želi uspehe, je treba pričeti že v dobi baroka, ko je barvna pestrost še živa.

Ob koncu pa je dr. Koschier goste povedel še skozi razstavo koroškega veziljstva, ki kaže nove in stare proizvode veziljstva na Koroškem. Veziljstvo se tudi sedaj razvija v nepotvorjeni obliki naprej in se goji tudi na šolah, predvsem pa na ženski strokovni šoli, ki je ta del razstave tudi pripravila.

Deželni muzej v Celovcu obenem s temi razstavami zaključuje vrsto posebnih razstav v letošnjem letu, s katerimi beleži lep dvig števila obiskovalcev v deželnem muzeju in izkopanin na Štalenski gori, saj je letos od aprila naprej pa do sedaj bilo zabeleženih kar 80.000 obiskovalcev. Predvsem so muzej obiskale številne šole in pa tujci, ki prihajajo v našo deželo. Vsekakor predstavlja ta številka lep napredek in kaže, da se ljudje vsebolj zanimajo za zgodovino in razvoj dežele. Dvorni svetnik dr. Moro je ob tej priložnosti poudaril, da muzej pripravlja izdajo številnih publikacij, ki bodo obravnavale različna področja, ki zadevajo našo deželo.

Kdor se le malo zanima za narodopisje, naj si ob priliki te razstave ogleda. Razstave bodo odprte dalj časa.

NA OBISKU PRI LAŠČANIH

Jesenski dan je bil lep in sončen, razpoloženje v srcih razigrano, ko je meril avtobus kilometre z dvajsetimi pevci iz Kotmare vesi, Šimejem Wrulichom iz Radiš kot pevovodjem in še devetimi člani domače zadruge, ki so se skupini pridružili. Kot bi trenil, je bil avtobus

na državni meji pri Viču, kmalu smo na obeh straneh opravili potne formalnosti — obmejni organi so bili na obeh straneh vljudni in ustrežljivi — in krenili smo dalje, našemu cilju nasproti, na obisk v Laško.

Kakor nam je bilo žal, ko nismo mogli

pozdraviti vrlih Laščanov ob nameravanem gostovanju njihovega pevskega zbora na Koroškem, tako smo se z veseljem odzvali povabilu njihove Kmečke zadruge, da jih obiščemo na domu. In zares, proti večeru smo se že ustavili sredi trga, kjer smo doživeli prijetno presenečenje. Prisrčno nas je sprejela množica ljudi z godbo, tovariši Knez Tone, predsednik Kmečke zadruge, pa nam je izrekel iskreno dobrodošlico. Na mah smo bili prav zares kakor svoji med svojimi, med gostoljubnim in prijaznim tamošnjim prebivalstvom.

V hotelu »Savinja« so nas pogostili, prenočišča pa so preskrbeli pri zasebnikih. Vendar smo imeli le malo časa, da bi se zadrževali na prenočiščih, čeprav so nas povsod najvrednejše sprejeli.

Zvečer smo se udeležili posrečene in nadvse zanimive Kmečke prireditve, polne zanimivosti in sproščenega razpoloženja živahnega ljudstva. Sila zabavni so bili šaljivi domisleki iz krajevnega dogajanja, ki so jih prinesli nekateri, ki jim je dano, da znajo prijetno in duhovito razveseljati občinstvo.

V nedeljo dopoldne so naši pevci sodelovali z našimi koroškimi narodnimi pesmimi na kmečki prireditvi in z odkritim navdušenjem so ljudje sprejemali naš skromni, hkrati pa tudi bogati in lepi dar. Prisostvovali smo paradi kmečkega dela in se udeležili zborovanja na trgu.

Po kosilu smo posedeli v prijetni družbi domačinov in se marsikaj pomenili. Obiskala sta nas tudi Korošca, Ziljan Stark, in Rožan Ferčnik, katerima smo zapeli »Tam čier teče bistra Zila«, pesem, ki ju je ganila globoko. Nato smo si ogledali pestro in zanimivo kmečko-gospodarsko razstavo, potem nas je za povabil pevskega zbora Kulturnega društva »Svoboda« v Toplice, kjer se je razvila neprisljuna prisrčna družabnost, da je čas vse prekmalu minil.

Ko smo se še nekaj časa zadržali na družabnem večeru v »Domu partizanov«, je prišel čas, da smo se morali posloviti. Ob slovesu nas je navdala iskrena hvaležnost vsem, ki so prispevali k našemu tako prijetnemu in doživljaj bogatemu bivanju v Laškem. Upamo na skorajšnje svidenje z Laščani na Koroškem, da se jim bomo vsaj nekoliko oddolžili za nam izkazano gostoljubje.

Na našem izletu smo znova ugotovili, da živi v vseh predelih Slovenije ljudstvo, polno živahnega zanosa, zdravega optimizma z najboljšimi izgledi in vero v lepo bodočnost.

Udeleženci izleta z zastopniki Laščanov

„Zemlja, zemlja eolska, zemlja moja rodna ...“

S temi besedami zaključuje grški pisatelj Ilias Venezis svoj roman »Eolska zemlja«, ki je izšel pri Cankarjevi založbi v Ljubljani. Knjigo, ki ima 304 strani in je izšla v pol in celoplatno vezani izdaji, je tiskala tiskarna Založniške in tiskarske družbe Drava v Podljubelju in lahko rečemo, da je njena oprema, za katero je bila odgovorna ing. arh. Jakica Accetto, moderno-okusna in posrečena posebno z ozirom na barve čitnega ovitka in vezave.

Vsebina romana se, kakor je razvidno že iz naslova, bavi z eolsko zemljo, to je sedanjo turško pokrajino Eolido, ki je do prve svetovne vojne spadala pod grško upravo in so se morali Grki od tam umakniti pred Turki. Avtor romana se spominja na svoja mlada leta, ko je odkrival in z očmi otroka spoznaval svet, ki mu je bil domovina. Zato vidimo njegove ljudi in kraje tudi na način, ki je svojstven mlademu doraščajočemu bitju, ko bi hotel vse življenje gledati kot pravljico. Dogajanje okoli njega pa ni vedno pravljica, spoznati mora tudi resnosti in težave življenja; ne ostanejo mu prihranjena pretresljiva nagnjenja, ki mučijo tako posameznika kot tudi skupnost, začuden v otroški nevednosti spoznava ljubezen in ljubosumje, doživlja izbruh strasti po krvi.

Največji dogodek v njegovem življenju pa je izbruh turške nestrpnosti, kateri se morajo Grki umakniti in zapustiti zemljo, zemljo eolsko. Med grškimi izseljenci je tudi pisateljeva družina in spet nam pripoveduje, kako je moral zapustiti svojo rodno domovino, ko se ob spoznanju tragične usode konča tudi njegova prva mladost.

Venezisova »Eolska zemlja« je toplo obujanje spominov na otroška leta, prežeto z domotožjem po rodni zemlji, ki jo je moral že v zgodnjih letih zapustiti z drugimi Grki, ki se niso mogli obdržati pred plazom, sproženim s strani Turkov. Kljub temu pa v njegovem delu ne najdemo sle po maščevanju in obračunavanju, marveč izzveni njegovo pripovedovanje v melanholičnem razumevanju takih usodnih dejanj.

Ilias Venezis spada v vrsto tistih novogrških pisateljev, katerih dela so našla pot tudi v razne zapadnoevropske literature. S svojo »Eolsko zemljo« pa se zdaj predstavlja tudi Slovencem, ki bomo prav tako z zanimanjem sledili njegove pripovedovanju in z njegovo pomočjo spoznavali svet, kateri nam je bil do danes znan še zelo malo.

Tudi to knjigo lahko naročite v knjižarni »Naša knjiga« v Celovcu.

KOLEDAR

Petek, 7. oktober: Kr. r. v.
Sobota, 8. oktober: Brigita
Nedelja, 9. oktober: Janez
Ponedeljek, 10. oktober: Fran. Bor.
Torek, 11. oktober: Nikazij
Sreda, 12. oktober: Maksimilijan
Četrtek, 13. oktober: Edvard

Velikovec

Nedavno so imeli v Velikovcu župani okraja svoje delovno zasedanje. Od deželne vlade je bil navzoč dr. Doujak, ki je v svojem govoru razložil novi koroški cestni zakon in zakon o občinskih nameščencih. Nato je dr. Ohlinger poročal o načrtih za upoštevanje krajevnih gospodarskih potreb velikovškega okraja. Vsi župani brez razlike pripadnosti so podpisali resolucijo, ki jo je predložil župan Hosp. Resolucija je naslovljena na ministrstvo za promet in podržavljene obrate in vsebuje prošnjo, naj bi prihodnje leto pričeli z izgradnjo elektrarne v Kazazah. S tem delom bi bila zajamčena zaposlitev domačih delovnih sil. V resoluciji so opozorili tudi na močno zapeščenje jezua elektrarne pri Žvabeku in že zaradi tega je nujno, da se projekt pri Kazazah uresniči.

Na zasedanju navzoče župane je pozdravil tudi okrajni glavar dr. Wagner, nato je pa spregovoril strokovni učitelj na glavni šoli Degenhart o pomenu učnega filma za splošno izobrazbo in priporočal županom nekaj vrst ozko filmskih aparatov, da bi jih pokazali v svojih krajevnih podeželskih šolah.

Loče

Bridka žalost je nedavno obiskala Danijevovo družino v Ločah. Dobra mama je nenadoma in prekmalu za vedno zapustila svoje ljubljene svojce, sedem otrok in moža. Mati je že dalje časa trpela za srčno hibo, toda zadnje čase je izgledalo, da se je njeno stanje zboljšalo. Kakor vedno, je bila tudi na dan semnja blage in dobre volje ter je svoje veselje prenašala tudi na druge. Vedno so se ljudje radi zbirali okoli nje in tako je bilo tudi tisto nedeljo. Kakor po naključju je isti dan prišel iz Švice čisto nepričakovano tudi eden izmed sinov, ki je bil tamkaj na delu. Vso družino je imela okoli sebe, samo enega sina je na veliko žalost, pobrala že minula vojna.

Mati Danijevova je bila srečna in ljubezen do svojcev ji je žarela iz oči. Nihče ni mislil in slutil, da je bil to njen zadnji večer, ki ga je preživljala v okviru svoje družine. Še v isti noči je preminula za srčno hibo. Nepozabno Danijevovo mater smo ob številni udeležbi žalnih gostov spremili na pokopališče, preostalim svojcem pa naj bo v tolažbo nedeljeno sožalje vseh okoličanov.

Zgornje Libuče

Minuli petek se je v Zgornjih Libučah dve in polletni fantek Robert po nesrečnem naključju močno ponesrečil. Kmet Anton Daniel je kosil na polju s kosilnim strojem na konjsko vprego. Pri delu mu je pomagala njegova sestra Helena, ki je imela pri sebi svojega fantka. Naenkrat je deček, ki je tam okoli skakal, izginil v precej visokem prosu, ki sta ga kmet in sestra kosila. Fanta nista videla in šele, ko je silno zakričal, sta zapazila, da ga je zgrabil kosilni stroj. Dečku je stroj odtrgal dva prsta na desni roki in ga še globoko ranil na zgornjem delu roke. Ponesrečenega fanta sta najprej obvezala dva žandarmerijska uradnika, nato so ga pa z rešilnim avtom prepeljali v bolnišnico v Celovec.

Razne vesti iz Koroške

Brez potrebnih varnostnih naprav in skrajne previdnosti je otroke nevarno voziti na kolesu. Tak nesrečen primer se je pripetil minulo soboto na Bistrici v Rožu. Osemletno Edeltraud Polleiner je oče peljal na kolesu. Nesreča je hotela, da je dekle vtaknilo nogo v kolo. Pri tem se je tako hudo poškodovalo, da so jo morali prepeljati v bolnišnico v Celovec.

Celovski mestni tiskovni urad javlja, da je bil na Vrbskem jezeru od 2. okt. dalje ustavljen redni ladijski promet. Naročene posebne vožnje pa bodo še nadalje izvajali.

St. Jakob v Rožu

Težko je bilo slovo od našega pri vseh priljubljenega in spoštovanega Hanzija Štornika. Nismo pričakovali, da bo prometna nesreča, ki se mu je primerila v Celovcu in o kateri smo zadnjič poročali, tako usodna. V bolnišnici mu niso mogli pomagati, še so ga prepeljali z majhno iskrico življenja v ljubljeno domačo vas, toda ko so ga peljali mimo hišice, ki jo je postavil z lastno marljivostjo in prizadevanjem, je za vedno zatisnil oči.

Globoka žalost je zavladala v družini in na vasi, bridko je prizadejalo osamelo ženo in sina, starše, brate in sestre ter ostale sorodnike. Pa tudi vaščani so klonili v žalosti glave in številno ljudi se je poslavljalo od pokojnega ob mrtvaškem odru.

Pokojni Hanzij je bil plemenit značaj, zgled delavnega človeka ter neoporečnega narodnega prepričanja. Že v St. Jakobu je zgradil lično hišo, nato pa jo je prodal in pričel graditi ob Vrbskem jezeru novo, kjer bi uredil tudi penzionat. Vse lepe načrte mu je prekrizala nenadna smrt.

Svojo narodno zavednost in čut za pravice zatiranega naroda je vedno izkazal v duhu in dejanju. Požrtvovalno je sodeloval pri slovenskih organizacijah pred in po vojni. Med vojno so ga vpoklicali v nemško vojsko, toda vrli mož se ni hotel bojevati za tuje imperialistične interese. Iskal je stike s partizani in se vključil v njihove vrste ter tako storil svojo veliko dolžnost v narodnoosvobodilni borbi.

Pogreb prerano umrlega, komaj šestinštiridesetletnega Hanzija Štornika je bil veličasten, najlepši dokaz, kako so ga vsi cenili. Izredna množica žalnih gostov ga je poleg številnih sorodnikov spremila na

Po naši zemlji

zadnji poti. Mnogo vencev so mu poklonila zvesta srca, med temi tudi Zveza koroških partizanov ter Zveza Kz-larjev in borcev za svobodo. Pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva mu je zapel na domu in ob grobu žalostinke v slovo.

Njegove telesne ostanke je zagnila domača slovenska zemlja, spomin na Hanzija pa bo ostal trajen, čist in lep. Težko prizadetim žalostnim svojcem izrekamo naše najgloblje sožalje.

Škocijan

Vsa naša okolica je že elektrificirana, le kraji Goreča ves, Štrečna ves in St. Lovrenc se še doslej ne morejo okoristi s to velevažno silo. Minuli teden, v soboto, pa so se interesi iz teh vasi sestali in ustanovili svetlobno skupnost in postavili odbor. Ta odbor je pod predsedstvom Janeza Trinkla prevzel nalogo, da bo podvzel potrebne korake, da bo čimprej zasvetila tudi v teh vaseh električna luč ter bodo kmetje lahko deležni koristi električne energije.

Na zborovanju navzoči deželni poslanec Wit iz Velikovca je navedel prizadevanje KELAG-a za elektrifikacijo na Koroškem po letu 1945. Tudi v velikovškem okraju je v zadnjih letih potrošnja električne sile zelo narasla. Skoraj 20 milijonov kilovatnih ur porabijo v enem letu v velikovškem okraju in več kot 75 odstotkov dobavlja k temu KELAG.

Stroški za uresničenje projekta za napeljava elektrike v navedenih vaseh bodo znašali predvideno 500.000 šilingov. Izgleda pa, da bodo interesi z združenimi močmi, čeprav ne lahko, vendar zmogli stroške, v zavesti, da bo s tem storjen velik korak naprej k napredku in prijetnejšemu življenju na kmetih.

Uspela prireditve naših šentjanških športnikov

Da ima St. Janž v Rožu mnogo izkušenj in že lepo tradicijo na področju zimskošportnih prireditev, je znano po vsej Koroški in tudi daleč preko njenih meja. Saj je na raznovrstnih smučarskih tekmah, zlasti pa še na vsakoletnih »Smučarskih skokih v Rožu«, ki jih prirejajo naši šentjanški športniki, sodelovalo poleg malone vse koroške smučarske elite

Ni bila nedeljska športna prireditev v St. Janžu kaj prenapetega, ki do zadnjega izmuči tekmovalce in draži živce gledalcev, marveč je nosila, kakor vse naše prireditve na podeželju vedno, pečat pristne domačnosti. To je prišlo zlasti do izraza pri nogometni tekmi, v kateri so se med seboj pomerili šentjanški športniki-starešine z mladim nogometaškim naraš-

5 minutah in 6 sekundah. Skoraj hkrati z njim je pritekel v cilj Hanzij Inzko, ki je zaostal za zmagovalcem le za 1/10 sekunde, tretji pa je bil Gidi Hafner s časom 5 min. in 11 sek. Pred odraslimi člani so v teku na 700 metrov tekmovali najmlajši šentjanški športniki, med katerimi je osvojil prvo mesto Vili Mošič s časom 3 min. in 08 sek., 2. Ste-

Zgoraj: Najmlajši na štartu za tek čez 700 metrov
Levo: Zmagoslavno moštvo mladih šentjanških nogometašev

vedno tudi precejšnje število inozemskih tekmovalcev iz sosedne Jugoslavije ter Italije.

Za minulo nedeljo pa je St. Janž vabil na poletno odnosno jesensko prireditev svojega domačega športnega društva, ki je s tem pokazalo, da se ne omejuje le na eno samo panogo športa, marveč hoče gojiti razen smučanja in smučarskih skokov pozimi, tudi čimveč ostalih športnih panog. Vodilni športniki v St. Janžu, pa tudi vsi člani domačega športnega društva se namreč prav dobro zavedajo, da morajo za svojo glavno športno panogo, kar bo zimsko smučanje brez dvoma ostalo, obdržati telo gibko in prožno tudi preko poletja. Zato v zadnjem času niso bili leni, ko so se pripravljali na svojo športno prireditev, da se pred gledalci pomerijo med seboj v teku, kolesarski dirki in v nogometu.

čajem in ki je navdušila ter razveselila številne gledalce ob robu igrišča. Seveda so prav dobro uspele tudi ostale tekme, ki so zgovorno pričale o tem, da St. Janž kaj dobro zna ceniti vrednost zdravega ljudskega športa in domače športne prireditve, kakršno smo lahko doživeli minulo nedeljo.

Kot prva se je odvijala kolesarska dirka na 10-kilometrski progi iz St. Janža do dravskega mostu pri Struji in nazaj. Zmagal je Hanzij Singer s časom 19 minut in 33 sekund. Za njim so prispeli v cilj Mihi Blüml (19 min. in 34 sek.), Hanzij Gabriel (19 min. in 41 sek.), Karli Mešnik (19 min. in 58 sek.) in Tomi Lapuš (20 min. in 06 sek.).

Med člani šentjanškega športnega društva se je kot najboljši v teku na progi 1500 metrov izkazal Rupij Siedler, ki je to progo pretekel v

fi Gabriel 3 min. in 12 sek., 3. Joži Schmied 3 min. in 14 sek. in 4. Tomi Hornböck 3 min. in 15 sek.

Končno je bila, kakor že zgoraj omenjeno, še nogometna tekma med starejšimi športniki in mladimi, a v nogometu dosti bolj preizkušeni igralci. Razšli so se nogometaši po prav čedni, često pa za gledalce tudi nekoliko zabavni tekmi z razmerjem »zabitih« golov 2:15 v korist mladine. Le nesreča Gidija Hafnerja, ki si je zlomil roko ko je med tekmo enkrat močno trčil z drugim igralcem in padel, je kanila grenko kapljo v časo vselega razpoloženja.

Po razglasitvi rezultatov in razdelitvi nagrad zmagovalcem v posameznih športnih panogah se je v znani gostoljubni Tišlarjevi »taberni« začela in je trajala v pozno noč prosta zabava v prijetni in sproščeni domačnosti ter pri veseli godbi in plesu.

Zgornja vesca

Nevsakdanji dogodek je v naši vasi doživela Traudika. Pri nas delajo električno napeljavo in so bili ravno zaposleni s tem, da so nategovali žico za visoko napetost. Med dvema drogoma je ležala žica na tleh in dekletce se je žice oprijelo. V tem trenutku so pričeli delavci žico nategovati in iz nerazumljivega vzroka je otrok ni izpustil. Ker je delavci niso videli, so jo potegnili kakih 13 metrov visoko. Šele ko so pričeli neki ljudje vpi- ti, so delavci zapazili, za kaj gre ter so pričeli žico spet previdno spuščati na tla.

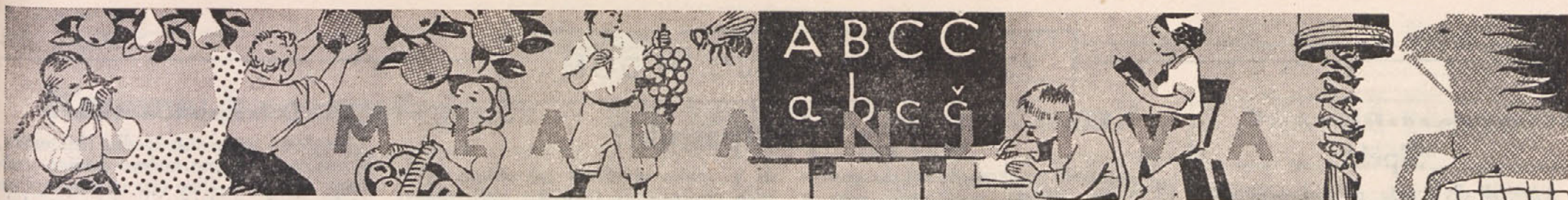
Medtem je prihitela tudi otrokova mati in se je pod žico pripravila, da bi deklico prestregla, če bi se spustila na tla. Kake tri metre nad zemljo je šele spustila žico in zdrknila skozi materine roke na tla. Pri tem se je dekletce poškodovalo, vendar ne smrtonojevno, toda dosti hudo, ker si je zlomilo nogo. Sedaj se nahaja v bolnišnici in kakor slišimo, se njeno stanje razveseljivo boljša.

Ruda

Neprimerna igrača za otroke so vžigalice. Minuli teden v četrtek sta dva fant, eden pet- drugi pa štirileten, prižigala vžigalice blizu kozolca, naloženega s slamo, ki je lastnina posestnika Valentina Prunka. Fanta sta zažgala kupček slame, ki sta jo natrgala s kozolca. Veter pa je plamen zanesel v kozolec, ki je ogenj zajel ter s slamo vred zgorel. Škoda znaša okoli 1500 šilingov. Sreča je bila, da so takoj prihiteli ljudje in požarna bramba iz Spodnje vesi. V napornem delu se jim je posrečilo, da so obvarovali gospodarsko in stanovanjsko poslopje in tako preprečili veliko škodo.

Proga med Porečami in Vrbo dvotirna

Direkcija zveznih železnic v Beljaku javlja, da je bila v okviru izgradnje dvotirne proge na liniji Celovec-Beljak dne 2. oktobra izročena prometu dvotirna proga med Porečami in Vrbo.

LIBUŠINE HRUŠKE

Svoje dni je živel reven bajtar Drejček. Imel je majhno hišico in kup otrok. Zemlje ni imel nobene. Le majhen vrtič se je razprostiral okoli hiše. Na vrtu pa je rastle drevo, ki je rodilo čudovito dobre in nadvse žlahtne hruške.

Se domisli nekega jesenskega dne Drejček, kupi lepo pisano košaro in natrga vanjo najlepših hrušk. Potem si oprta košaro in gre na pot v kraljevski grad h kraljici Libuši.

»Vem,« si misli Drejček, »lepe denarce dobim zanje.«

Kmalu je v gradu. Tu ga sprejme dvorni sluga Bucek. Odvzame mu košaro in jo nese kraljici. Bucek je imel z zlatom in srebrom obšito livrejo in Drejček ga je imel za prvega ministra. Toda prvi minister je bil Tatiček, ki je pravkar prišel od kraljice. Tatiček je bil majhen možicelj z dolgim in krivim nosom. Nosil je dolgo črno suknjo in Drejček ga je

ministra, toda po toči zvoniti je prepozno.

Mine leto in dan in zopet pride v deželo jesen. Libuša se masti s sladkim sadjem, pa se spomni, kake dobre hruške je dobila lani. S kladivcem udari na bronasto ploščo. Hip nato se prikaže sluga Bucek.

»Bucek, povej mi, kje je tisti kmetič, ki mi je lani prinesel tako krasne hruške?«

»V ječi,« odvrne Bucek. Ministra Tatičko je imel za norca, pa ga je velel zapreti.

»Privedi mi ga takoj sem!« ukaže Libuša.

Res, Drejčka privedejo pred kraljico. Toda še preden kraljica kaj prične govoriti, jo že prehitijo Drejček:

»Primojdunaj, tako pa ne bo šlo! Kraljica, daj mi sekiro, sol in zakonik!«

»Čemu ti bo vse to,« se začudi Libuša.

»Tako ti povem! S sekiro posekam drevo, ki daje take hruške, da dobiš za plačilo leto dni ječe. S soljo posejem vrt, da ne zraste ničesar več, in na zakonik prišežem, da si ne želim več denarja in ne bogastva in da ne pridem nikoli več sem!«

»Tega ne boš storil,« pravi Libuša. Bogato ga nagradi in izpusti. Za slovo pa mu še reče:

»Ljudi pa ne imej več za norca, če imajo kakšno napako. Bodi vesel in zadovoljen, da si zdrav in brez telesnih napak. Hruške pa bom kupila vsako leto pri tebi!«

Od takrat so začeli imenovati te sočne hruške »Libušine hruške.«

Črtomir Šinkovec:

Otroci na njivi

— Prst na usta!
Kaj bo to?

Travica se trese,
gre nekdo.
Morda miška —
pšenohrusta?
Morda kača —
strupenjača?
Morda polček
v mlinček nese? —

— Kaj je to? —
— O, ho-ho-ho! —
— Kaj je to? —
— O, ho-ho-ho! —

— To voluhar je,
kožuhar,
ki za zimo
nosi v hram:
ščeč krompirčka,
ščeč korenjčka
za prikuho
repico,
za posladek
pa si brado
je obilnil
in ugriznil
kolerabico —
gospo. —

Ne govori, če ni potrebno

Živela sta dva prijatelja. Prvi je bil molčeč, drugi pa je venomer brez potrebe govoril in klepetal. Prijatelj ni vedel, kako biga ozdravil klepetavosti. Premišljeval je in premišljeval, pa se je nekega dne spomnil in povedal klepetavcu tole zgodbo:

»V nekem jezeru ob vznožju hriba je živela želva. Nekega dne sta prileteli tja kaj dve gosi in se seznanili z njo. Naslednjega dne sta zopet prišli in tako so vse tri postale velike prijateljice.

Ko se je približala deževna doba, sta goski rekli:

»Draga prijateljica, jutri morava zapustiti ta kraj. Na severu imava lepo bivališče, ali hočeš tudi ti z nama? Potovanje bo zelo zabavno.«

»Prav rada,« je odgovorila želva, »a nimam peruti.«

»To bova že uredili,« sta rekli goski, »samo če znaš molčati.«

»Gotovo bom molčala,« je odvrnila želva, »le vzemita me s seboj.«

Naslednjega dne sta prileteli goski in sta v kljunih držali palico, na vsakem koncu ena.

»Primi palico v sredini z zobmi in ne zini nobene besede, dokler ne bomo na cilju.«

Želva je storila, kakor sta ji goski ukazali.

Goski sta se dvignili in odleteli, držeč želvo na palici.

Ko sta leteli nad vasjo, so ju opazili otroci in pričeli kričati:

»Glejte želvo v zraku! — Glejte gosi z želvo! — Ste li že kdaj videli kaj podobnega?«

Želva se je razjezila in se ni mogla premagati. Zavpila je:

»Zijala!« —

Padla je na tla in se razletela.

Prijatelj je končal zgodbo.

Od tedaj naprej je klepetavec pazil na svoje besede in nikoli več ni govoril, kadar ni bilo potrebno.

Dva BEDAKA Arabska narodna

Potovala sta dva bedaka po isti poti.

»Daj, zaželi si nekaj, kar bi najraje imel, da nama bo čas hitreje minil,« pravi prvi bedak drugemu.

»Najbolj po volji bi mi bilo, če bi imel veliko čredo ovac, pa bi imel dosti mleka, volne in mesa,« odgovori drugi.

»Jaz pa bi imel najraje trop volkov, da bi jih spustil med tvoje ovce. Vse po vrsti bi raztrgal,« pravi nato prvi bedak.

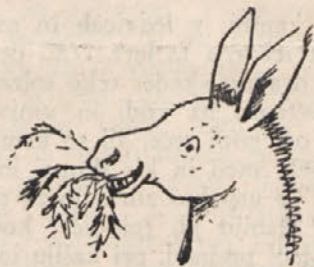
»Ojoj, kako moreš kaj takega želeli svojemu sopotniku?« vzklikne drugi.

Vnel se je prepir med njima in nazadnje sta se krepko spoprijela.

»Naj presodi med nama prvi, ki ga bova na tej poti srečala,« pravi prvi bedak ves zmučen in prebit od pretepa in premetavanja po prašnih tleh.

»Naj bo tako,« je bil zadovoljen drugi bedak, prav tako močno pretepen.

Kmalu srečata starca, ki je pred seboj

vodil osla. Na oslu sta bila natovorjena dva meha medu. Oba bedaka povesta starcu, kako in zakaj sta se sprla ter stopla in ga poprosila, naj presodi med njima. Starec stopi k oslu, razveže mehova in iz njiju se začne cediti med na prašno cesto.

»Tako,« reče starec, »tako, vidita, naj odteče od mene vsa kri, kakor se sedaj med cedi iz mehov, če vidva oba nista bedaka.«

Zajec in ZEMLJA

Nekoč je zajec rekel zemlji: »Ali se ti nikdar ne premakneš? Ali si vedno na istem mestu?«

»Motiš se,« je rekla zemlja, »jaz se gibam več kakor ti.«

»Bomo videli,« je odgovoril zajec in se spustil v tek. Dolgo časa je tekkel in tekkel in se naposled ustavil. Bil je prepričan, da je zmagal; tedaj je opazil, da je zemlja še vedno pod njegovimi nogami.

Spet je tekkel in tekkel, dokler se ni izčrpal in umrl.

Črnska basen

Ivan Potrč:

33

NA KMETIH

Drevenšco smo poznali in tudi vedeli, cela fara je vedela, koliko sta z možem prehodila okoli dohtarjev. Potem so žensko poslali nekam v toplice in zdaj se je svet po fari režal, kako po novem toplice pomagajo tam, kjer dedec odpove. Vsega zlodja so ljudje sklatili — a pri nas na Toplekovem, o tem nismo govorili; tudi Hana ne bi smela. Ali Hana je vedela, zakaj je ceketala. Kajti ko je začela znova — zinila je samo »Ali Drevenšca —«, je Zefa vstala, si potegnila robec na oči, kakor da bi hotela zakriti obraz, odrinila stol in odšla iz izbe.

»Jezus! Hana?!« je rekla Tunika. »Kakšna si?«

»Kakšna? Kaj pa sem rekla? Kaj pa je? Kakšni pa ste, za božjo voljo?«

Prenevedasto se je ozrla po vratih, ki so se zatresnile, zatem po najinih dveh obrazih, toda jaz je nisem pogledal.

»Nič!« je rekla Tunika, jo ošinila in začela zajemati.

Tudi meni je bilo, da bi vstal; vedel sem, da je tudi na meni vrsta, vendar se

nisem mogel dvigniti; nisem hotel vstati, največ zavoljo Toplečke, ki je bila že zunaj. A preden sem do kraja premislil, je začela znova, tokrat o našem gruntu, o domačiji; zdaj sem bil jaz na vrsti.

Poiskala je suho hruško s pecljem, jo odjedla vse do peclja, se naslonila na stol in se zazibala, zmela pecelj med prsti ter se zazrla čez mizo — a tam sem sedel jaz.

»Pri vas, Južek,« je rekla, se zazibala in ponovila mirno, ko da ne bi že matere pregnala, »pri vas, Južek,« — znova ta Južek, skoraj nikoli ni toliko znemaval z mojim imenom! — »boste gotovo prvi tam,« — to je pomenilo v zadrugi »vas pač ne bo treba siliti!«

Spreletel sem z očmi prek mize, jo pogledal in dejal na kratko:

»Najbrž!«

»Kaj ni Štrafela obečal, da boste prvi tam?«

Nisem mogel molčati.

»Štrafela, kajpa!« sem zinil.

»Nič ni tako, kajpa. Še tvoj predsednik bo. Boš videl, prelubi Južek!«

Pogrelo me je, vsa kri mi je buhnila v glavo, ko je začela takole razpredati, in zdaj še s tem prelubim Južekom. Videl sem Tuniko, kako jo je po strani pogledovala, za kar se pa Hana ni zmenila, vendar pa nisem nič rekel.

Hana se je znova zazibala.

»Čisto zares sem slišala, kako so pravili, da bodo za predsednika postavili —

Štrafelo. Kaj, ali niste pri vas nič slišali?«

Nič nismo slišali; a tudi če bi, ji na te čenče ne bi odgovoril. Toda Hana si je vtepla svoje v glavo.

»Tebi, Južek, bi bilo tako ali tako vseeno — zavoljo grunta?«

Nehote sem jo pogledal, kako misli, pa je tudi to povedala.

»Doma pri vas bi tako ali tako Marica prevzela, ti pa si že tako svoj patron.«

Znova sem jo pogledal, tudi Tunika jo je pogledala.

»Patron, prelubi Južek, patron! Pravi jo — ali je resnica? — da se okoli Plojevih nekaj zapletaš. Da, Južek, vse se razve po tej naši fari. Kaj me gledaš?«

Gledal sem jo, kako je vse to razpredala; na oči bi jo nasadil, če bi se dalo.

»Hana! Ti?« sem zagolčal.

»Kaj ali niso fejš? Plojevke? Takšne šikane deklinke so...«

Kar dvignilo me je. Gledal sem jo in ona mene. Znenada se je nasmehnila.

»Ti bi se že zapletel, kaj, a se ti je zamešalo?«

Naglas se je zasmejala in se zazibala. Prav zaželel sem, da bi se prevrnila, a se je ujela. Znova in znova se je zasmejala.

Obračal sem se, da bi vzel klobuk, a ga za vruga nisem mogel najti; tako sem potem zbežal razoglav iz izbe, še prej pa sem zaslišal, kako sta se sestrji, Hana in Tunika, sporekli.

»Hana! Za božjo voljo?!« sem slišal Tuniko.

Tudi Tunika se je dvignila in začela lesti izza mize.

»Nehaj že s to svojo božjo voljo! Ko da je zdaj ona kriva, da je pri nas zažegnano.«

Vse je kazalo, da se je Hana hotela spreti.

»Kako — zažegnano? Hanika?«

»Kako?« Strašno se je začudila in vsekala: »Tako pač, saj mi ne boste nazadnje rekli, da je tudi tisto oné, kar se je z materjo zgodilo, po božji volji!«

Slišal sem Tunikin vzklik: »Hanika!« — in zatem besede, ki so šle sestri na jok: »Tak lep mir je bil, ko te ni bilo. Če ti ni doma po volji, bi ostala tam, kjer si bila.«

»To bi vam gódlilo, kaj?« jo je povprašala in se zasmejala. Zatem: »Ali je tudi že tebe kaj zmešalo?«

Pustil sem klobuk in planil iz izbe. Slišal sem pridružen smeh, ko da bi se v predpasnike in v klike zasmejala. Odšel sem pred hišo, najprej po ogrado, šele, ko sem preskočil klanec in se znašel pred hosto, šele takrat nisem več slišal smeja. Večer je bil hladen, zameglen, da je bilo mokro in da me je treslo; ali huje, kakor me je stresala zima, me je trla jeza; klel sem, se dušal in jo preklinjal, a kaj naj storim, tega nisem vedel. Eno sem vedel, na Toplekovem bo poslej pekel zame. Pa še nekaj je bilo, česar takrat nisem vedel;

Zdravilne rastline

Šipek

Šipek ali divja roža, pa tudi babji zob, nemško Hundrose, latinsko rosa canina, je močan, tudi več metrov visok grm, kratkega, debelega debla, visečih, šibastih vej ter je v mladosti pokrit z gladkim, zelenim lubjem, ki pa v starosti razpoka. Deblo in veje, zlasti mladike, so pokrite s kaveljčastimi, srpasto ukrivljenimi, pri dnu razširjenimi bodicami. Rastreseni listi so lihopernati in imajo pet do sedem jajčastih in ostro napiljenih listov. Listi so zgoraj temno zeleni, spodaj pa so bledejši. Vsi listi imajo priliste. Veliki beli ali rdečkasti cveti stoje posamič ali po dva. Iz omešenele osi se razvijejo nepravilni plovci, v katerih je vse polno svilenodlakavih trdoluščinastih oreščkov.

Šipek cveti junija in julija. Raste po grmovjih, živih mejah, gozdovih in plovcih. Nabiralo oktobra predvsem plovce (šipkova semena) in liste (rožke).

Vsebuje citronovo kislino, jabolčno kislino, sladkor, petkin in nekoliko črešlovine. Prav zaradi teh snovi deluje na črevesje in pospešuje prebavo.

V domačem zdravilstvu rabimo predvsem semena, ki so dobro sredstvo pri

pesku in kamnu v ledvicah in mehurju. Slovenska lekarna iz leta 1720 pravi, da je šipek zdravilo »kadar teko solze iz oči, kuhaj gavrilo v vodi in umivaj oči; kadar iz oči gnoj teče, ali so krmežljave, kuhaj šipek, med in kis skupaj in s tem oči maži. Je uspešno zdravilo za to bolezen.« — Rabijo jih (plodiče) kot zdravilo pri slabi prebavi, pri kašlju in zaprtju seča (oparnosti). Ponekod šiške (rastlinske izrastke rožne šiškarice) žgo in z njimi kače otroke, ki ne morejo spati.

Čaj (5 do 10 gramov na skodelico vode) iz listov priporočajo kot zdravilo pri driski, raznih pljučnih boleznih in celo pri krvavem kašlju.

Laskov očisti plodiči brez semena dajo čaj (3 do 5 gramov na skodelico vode), ki močno žene na vodo, zaradi česar ga priporočajo pri zaprtju seča, (oparnosti), bolnih ledvicah, mehurju (celo pri

Tunika se mi je zasmilila. Le po čemu se je Hana tudi vanjo zapirala, ji delala krivico? Vedel sem, da se dobro zaveda, kako ji dela krivico, a jaz nisem mogel ničesar storiti, ne zavoljo Toplečke in ne zavoljo Tunike; a tudi domov, na naše, na Hedlovo, nisem več mogel kar tako na lepem. Spustil sem se na kovačevo hlobovje, ki je ležalo pri hosti, in začel trgati lubje z njega. Precij časa sem ga trgal, toliko časa, dokler nisem prišel malo k sebi, dokler ni zgoraj po hiši vse ugasnilo ter sem lahko odšel v kamro.

Vrnil sem se in stopil v prikljet, tedaj pa so se odprla kuhinjska vrata, za njimi se je pokazala Hana v sami srajci in v spodnjici ter visoko dvignila lešerbo v roki, ko da bi hotela videti, kdo hodi po hramu.

»Kdo pa je?«

Stisnil sem zobe, zapahnil vrata in se naglo obrnil proti kamri. A Hana je bila hitrejša.

»Kaj ti tam spiš?« je povprašala. »V kamri?«

Nehote mi je zastala noga, zmomljal sem »Tam...« — ne vem, zakaj, in jo prav tako nehote, proti svoji volji, pogledal. Nasrnil sem oči, a ko sem vrgl pogled proti njej, so se mi tudi že raztopile. Hana je podržala luč močno pred sebo. Lahko sem videl odprta usta, same bele zobe, razgaljen vrat in do kraja, do kikle odpeto srajco. Ničesar nisem zgle-

Kaj pa s predpasniki?

Predpasniki so skorajda nekaka pastorka mode. Vendar predpasniki niso le praktični del obleke, temveč so lahko tudi lepi, da se v njih mlada gospodinja lahko kar postavi. V lepo sešitem predpasniku nam tudi pred gosti ne bo nerodno, če bi nas slučajno presenetili pri delu, ko ne moremo biti lepo oblečeni. Zato je treba tudi temu delu naše garderobe posvetiti več pozornosti. To nam bo še toliko lažje, ker stane predpasnik le malo denarja, posebno še, če kupite zanj ostanek in ga sešijete same. Da je pa to koristen in praktičen del obleke, o tem gotovo ne dvomite. Obleke obvarujete z njim prahu, madežev in drugih nečistoč. Seveda lahko nosite doma tudi stare obleke. Toda le-te lahko polepšate in obnovite z ljubkim predpasnikom.

Predpasniki so raznih velikosti in raznih krojev, od predpasnika, podobnega ruti, katere en del pripnete na prsih, druga dva pa zavežete v pasu s trakom, do predpasnika, krojenega tako kot obleka.

Pa si oglejmo naše predloge! Prva je podobna krilu. Predpasnik sešijemo iz karirastega blaga. Približno 15 centimetrov pod pasom je blago ravno krojeno, spodnji del pa ukrojite v šiv in iz tega dela naredite tudi žepe, ki jih na spodnji, ravno krojeni del našijete z velikimi šivi. Predpasnik je nabran na pas, ki se zavezuje s pentljo.

Drugi predpasnik je pravzaprav že obleka, vendar je tako ohlapno narejen,

da ga lahko oblečemo čez obleko in jo tako obvarujemo. Globoko všiti rokavi ga delajo udobnega, veliki žepi pa mu dajejo praktičnost.

In še en predpasnik v obliki obleke, to

pot z dekoltejem. Lahko ga oblečete čez obleko, poleti pa tudi kar tako. Tudi na le-tega našijete velike žepe, ki vam ne bodo nikoli v napoto, skoraj pri vsakem delu vam bodo prišli prav.

Za te predpasnike, kot smo že rekli, nabavite ostanke ali pa jih naredite iz starih poletnih oblek.

Margarina

Margarina sodi med zelo važna živila, izdelujejo jo pa iz poprej stopljenega in prečiščenega loja. Goveji loj segrejejo na 25 stopinj Celzija. Pod pritiskom izvlečejo iz njega čim več stearina, potem dobijo izdelek, ki ga stopijo pri tridesetih stopinjah Celzija ter ima okus po maslu in celo prav takšno barvo. To je eleomarga-

rina. Če pa temu proizvodu dolijejo mleka, dobijo pravo margarino. Margarina je torej mešanica lojeve masti in mleka. Pravzaprav je to umetno maslo, izdelujejo pa margarino tudi iz nekaterih rastlin, ki vsebujejo dovolj maščob. Prav ta margarina se v sodobni prehrani čedalje bolj uveljavlja.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Bolezni in zastrupitve s hrano

Hrano rabimo dan za dnem vsak dan skozi vse življenje. Zato je popolnoma naravno, da ima hrana važen vpliv na naše zdravje. Hrana daje človeku moč in ga obdrži pri življenju, to pa samo takrat, kadar je pravilna. Nepravilna hrana lahko škoduje človeškemu zdravju, lahko pa ogroža tudi življenje samo.

Kakšna hrana je nepravilna?

So tri vrste nepravilne hrane:

Prva vrsta nepravilne hrane je hrana, ki ne vsebuje vseh sestavnih delov, iz katerih je sestavljeno naše telo. Ako v hrani manjka dalj časa kak sestavni del, iz kamnih) in pri vodenici, pa tudi pri driski, krčih v želodcu, krvavenju iz želodca, črevesja in pljuč.

Ker vpliva ugodno na prebavo, priporočajo čaj iz plodičev (brez jader) pri želodčnem in črevesnem katarju, pa tudi pri zaprtju in sladkorni bolezni.

Namesto čaja moreš uporabljati tudi prašek iz jader (1 do 2 noževi konici) ali pa tinkturo iz plodičev, 20 do 25 kapljic 3 krat na dan.

katerega je sestavljeno naše telo, četudi je manj pomemben, bo telo kljub obilni drugi hrani začelo propadati in končno oboletlo. Če v hrani manjka apnena sol ali beljakovine, bo telo gotovo zbolelo. Taka hrana polagoma izpodkopava naše zdravje, dokler ga ne uniči. Ako v hrani manjka neki vitamin, potem je brez pomena in ne pomaga nič, če je hrana obilna in mastna, ker telo kljub temu postane bolno. Da ne bi trpelo naše zdravje in življenje zaradi slabe in nepravilne prehrane, mora biti hrana popolna, to se pravi, vsebovati mora vse sestavne dele, ki jih zahteva telo.

Druga vrsta nepravilne prehrane je prevelika hrana, to je hrana, ki ima v sebi vse sestavne dele, ki jih telo rabi, toda v premajhni količini. Taka hrana ima za posledico stradanje, to stori, da telo niti ne raste, kot bi moralo, niti ni odporno, kot bi moralo biti. Kot posledica take hrane so zaostajanje v rasti in zdravstvena slabitev. Sestrđani ljudje hitreje obolijo in težje premagajo bolezni. Premalo hrane škoduje zdravju, kakor

mu prav tako škoduje tudi preobilna prehrana. Kdor preveč je, postane slab delavec in se tudi preveč zredi. Popolnoma jasno je, da debel človek ne pomeni isto kakor močan človek. Zato debeli ljudje lažje obolijo in tudi težje prebolijo bolezni, kot suhi ljudje: težje prebolijo pljučnico, srčne bolezni in druge. Vemo tudi, da preveč mesa v prehrani tudi ni dobro za človeka. Po pogosti mesni hrani prehitro poapnijo žile. Take poapne krvne žile so kot stara neelastična guma, zato lahko počijo na najslabšem mestu. Če se to zgodi, pravimo, da človeka zadene kap. Kdor je preveč mesa, lahko zboli na pitiki (giht): to je bolezen, kjer se prevelika količina strupenih snovi (soli) nakopiči v nekaterih sklepih, v katerih pride do vnetja. Taki sklepi potem zelo bolijo. Zato naj velja kot pravilo, da se meso je le enkrat na dan. Boljši in bolj zdravi so sir, mleko, jajca, surovo maslo in drugo.

Tretja vrsta nevarnosti, ki so skrite v hrani, pa so razne zastrupitve in okužbe, ki se prenašajo prav s hrano. O tem bomo nadaljevali v prihodnji številki.

sila name; vse je kazalo, da so Hano poslali nalašč zaradi tega.

»Kaj bi le rada? Kaj bi le rada?«

Spraševala je, jaz sem molčal.

»Zini kaj, pomagaj! Za božjo voljo, kaj naj storim?«

Položila mi je roko na stegna in me stresla, ko da bi me budila.

»Kaj?« sem dejal z nejevoljo. »Kaj naj zdaj jaz storim?«

»Za sveto božjo voljo,« se je zjezila, »nekaj si boš pa ja izmislil!«

Odtegnil sem nogo, na kateri je imela roko, ne da bi kaj mislil zavoljo tega, toda njena roka mi je bila odveč — znenada jo je sama odmaknila. Popravila si je lase in zavzdihnila.

»Oh, saj vem,« je začela spokojno, »nadlegujem te. Ne smeš biti hud, če sem te zbudila. Nisem si mogla pomagati, Južek!«

Poklicala me je, poiskala roko in mi jo jela stiskati. Naslonila se je name, da sem začutil nabrekline na prsih, mi stisnila krepkeje roko in mi jo zanesla na prsi.

»Zize mi naraščajo. Kako mi rasejo!«

Takole sem še manj vedel, kaj naj odgovorim, kaj naj storim. Pred očmi mi je zrasla Hana, Hanin nezapeti vrat.

(Se nadaljuje)

Kam s krompirjem — na trg ali prašičem?

Številni kmetovalci so že pričeli ugi-bati, kaj naj napravijo s krompirjem, ali naj ga prodajo ali pa ga vkletijo odno-sno silirajo in pokrmijo prašičem. Kak-šna bo letos cena krompirja, se bo kma-lu pokazalo. Zato je na tem mestu tre-ba samo preračunati, po čem nam krom-pir plačajo prašiči, ako jim ga pokrmimo.

Močno nihanje cene pitancev, ki smo mu bili priča v zadnjih letih, je z ured-bo o njeni stabilizaciji na 12.50 do 13.50 šil. na dunajskem trgu postalo stvar pre-treklosti in ne vpliva več toliko na kalku-lacijo rentabilnosti pitanja s krompir-jem, kakor je vplivalo pred letom dni. Ker je tudi cena krmnega žita in belja-kovinskih koncentratov (krmni kvas, tropine, ribja moka, posneto mleko) do-ločena, je letošnja kalkulacija rentabilno-sti pitanja s krompirjem precej na trd-nih nogah. Vprašanje rentabilnosti zavi-si takorekoč samo od tega, ali dodajamo krompirju pri pitanju dokupljeno koru-zo, ječmen in beljakovinske koncentrate ali pa uporabljamo domače žito in vsaj deloma tudi beljakovinske koncentrate

Popasimo travnike jeseni in spomladi

Travniki, ki jih stalno samo kosimo, postanejo s časom redki. V ruši pričnejo prevladovati manjvredne, visoko in trdo-stebelne trave in zelišča. Pridelek takih travnikov prične padati tako po kvalite-ti kakor tudi po kvantiteti. Paša pa trav-niško rušo spet zgosti, prežene visoke in trdostebelne trave in zelišča ter poveča število večletnih in pritličnih rastlin. Pravilna paša travnik naravnost pomladi.

Ker pri nas rednega menjanja paše in košnje na travnikih (Mähweidwirtschaft) še nismo udomačili, bi bilo zelo potreb-no, da bi travnike pasli vsaj jeseni in spo-mladi. Na ta način bi vsaj nekoliko po-tisnili v ozadje razna ničvredna in čisto škodljiva zelišča, ki se že vse preveč širijo in izpodrivajo dobre in nežne nizke tra-ve in detelje.

Seveda predolgo v zimo travnike tudi ne smemo pasti, zlasti ne v krajih s trdi-mi zimami. V jeseni se mora namreč travnik še nekoliko obrastiti, drugače mu zima preveč škoduje. Zato je bolje, da v jeseni ne pasemo predolgo ter prič-nemo nekoliko prej s hlevskim krmlje-njem. S tem omogočimo živini na trav-nikih tudi še v igredno pašo. Spomladi trava hitreje raste kot jeseni. Zato nika-kor ne škoduje pridelku sena, če travni-ke spomladi kakšnih 14 dni do 3 tedne pasemo. Nasprotno, s tem bomo pride-lek na travnikih še zboljšali in ga tudi povečali, ako bomo dali travnikom ne-koliko več gnoja in gnojil kakor pa doslej.

(posneto mleko, mlada deteljica ali po-sušena in zmleta deteljica).

Ko sedaj postavljamo svojo kalkulaci-jo, jo postavljamo na dveh primerih in sicer za

primer A, ki v celoti dokupuje krm-no žito in beljakovinske koncentrate in za

I. Krma:

1. Ob svinji 10 tednov (70 dni):

72 kg žitnega zdroba
8 kg belj. koncentr.
300 kg osnovne krme

2. Pitanje 16 tednov (112 dni):

80 kg žitnega zdroba
35 kg belj. koncentr.

20 % rizika pri uspehu krmljenja
Krma za 6 mesecev razen krompirja

II. Ostali stroški vzreje in pitanja

1. Delo krmljenja in oskrbe

182 dni á 10 minut
= 30 ur, á 5.— šil.

2. amortizacija, živinozdravnik,
kurjava in elektrika

Skupni stroški

Če dosežemo za kg prodanega pitanca

	10.— šil.	11.— šil.	12.50 šil
potem dosežemo za 90 kg	900.—	990.—	1.125.—
in ostane za krompir			
v primeru A	—	60.80	195.80
v primeru B	186.08	276.08	411.08
Za opitanje na 90 kg žive teže			
je potrebnih 560 kg krompirja			
in dobimo torej kg krompirja			
plačan v primeru A	—	0.11	0.35
v primeru B	0.33	0.49	0.73

Naša kalkulacija torej kaže, da bo v gotovih predelih in ob pitanju z doma-čim žitom (kakor v primeru B) ob pov-prečni ceni 11.— šil. in več za kg pita-ncu — ako ga spravimo v šestih mesecih na 90 kg — uporaba krompirja za pita-nje bolj rentabilna kakor pa prodaja na trg. Pri tem je treba še upoštevati, da smo vzeli v proračun stroške krmljenja in oskrbe razmeroma visoko. Zato je zračunana cena za krompir, ki jo plačajo pitanci, zelo verodostojna.

Neugodna pa je cena, ki jo plačajo za krompir pitanci v primeru A, torej v primeru, če moramo krmno žito in bel-jakovinske koncentrate v celoti doku-povati. Tukaj pa še s ceno 12.50 šil. za kg pitanca krompir ni tako plačan kakor pa, če ga direktno prodamo.

primer B, ki krmi z doma pridelanim žitom in deloma tudi z domačimi beljakovinskimi koncentraty.

Nadalje je naša kalkulacija oprta na to, da opitamo 6 mesecev starega prašiča na težo 90 kg. Vse krmske norme ustre-zajo tem pogojem. Stroški pitanja enega prašiča (izvzemši krompir) znašajo:

	primer A	primer B
— 144.—	— 93.60	
— 32.—	— 24.—	
— 90.—	— 60.—	
266.—	177.60	
primer A	primer B	
— 160.—	— 104.—	
— 140.—	— 105.—	
566.—	386.60	
113.20	77.32	
679.20	463.92	
Skupni stroški	929.20	713.92

Zaključujemo: Vprašanje, po kakšni poti dobimo krompir bolj poplačan (di-rektna prodaja ali pa preko prašičev), je v prvi vrsti odvisno od tega, v kakšni meri, s kakšnimi donosi po hektarju in s kakšnimi stroški pridelamo krmno ži-to. V drugi vrsti pa je rentabilnost krm-ljenja pitancev s krompirjem odvisna od tega, da imamo prašiče, ki dobro izrab-ljajo krmo in da tudi res pitamo na so-doben način, se pravi, da krompir silira-mo in da se lotimo naglega pitanja. Ren-tabilnost pitanja s krompirjem in renta-bilnost pitanja prašičev sploh sta v prvi vrsti odvisni od tega, da sejemo čim več ječmena in — kjer se izplača — tudi ko-ruze in da dosežemo z gnojenjem in pra-vo sorto visoke donose po hektarju.

Blaž Singer

PRAVNE ZADEVE V PRIMERIH

Katere pravice in dolžnosti ima zastavni upnik?

III.

Ko si zastavimo to vprašanje, se mora-mo seveda bližje baviti tudi z zemljiško knjigo in vsemi različnimi vpisi, ki jih moramo vse točno razumeti, da potem vsaj vemo, kaj nam je v gotovih prime-rih koristno in kaj škodljivo. V zemlji-ški knjigi so različne pravne besede, ki pa jih pogosto lahko tudi napačno razu-memo, zaradi tega je za slehernega potre-ben vsestranski pouk.

Zadnjič smo na koncu članka omenili dovoljenje prednosti (nemško se temu pravi Vorrang-Einräumung), to je dovo-ljenje, ki ga da upnik, ki je na kakem zemljišču v korist svoje terjatve vpisan prej na boljšem mestu, to se pravi pred tistim upnikom, ki bi prišel na vrsto šele kasneje. To v primeru, da bi se dotični mogoče bal, da v slučaju kake nesreče ali še večje zadolžitve ne bi prišel do svojega imetja, ali da bi ob preveliki zadolžitvi ali dražbi moral prevzeti zemljišče z dol-govi vred, ali pa da bi izgubil celotno svojo terjatev, kar pa seveda nihče neče. Če torej zdaj tisti, ki je vpisan na prvem mestu, tega strahu nima in hoče komu pomagati, bo svoj red v zemljiški knjigi odstopil drugemu, tistemu pač, ki mu hoče koristiti in ga na ta način tudi re-šiti propada.

Ta odstop se izvede ali z vknjižbo te pravice na prednost v redu prejšnjega vpisa, ali pa s pomočjo predznambe. Vknjižba ali intabulacija ustvarja tako rekoč nepogojne pravice ali izbrise, pred-znamba pa pogojne, to se pravi, da ustvarjajo predznambe pridobitev, pre-nos ali zmanjšanje, omejitve in izbrise samo pod pogojem, da se utemeljijo v času, ki ga predvideva zakon. Za vsak primer velja, da je treba vknjižiti samo pravice in dolžnosti, ki so stvarne, ki veljajo zemljišču, ne pa kaki osebi. To velja tudi za predznambe in je treba v vsakem primeru ukrepati stvarno.

Vknjiži se lahko lastninska pravica, služnost in realno breme, zastavna pra-rica in zakupna pravica. Toda vse te vknjižbe morajo odgovarjati posebnim oblikam — formalnostim, kakor jih pač zakon zahteva. Da navedemo samo naj-vажnejše: Če se vknjižbe ne izvršijo na podlagi javno veljavnih listin, kot so sodni in drugi uradni odloki, mora pred-log vsebovati natančno označbo zemljiš-ča ali pravice, na katero se vknjižba na-naša. Dalje je treba imeti izrecno in pred sodnijo ali notarjem podpisano izjavo in privolitev tistega, čigar pravice se naj zmanjšajo, obremenijo ali izbrisejo in prenesejo na drugo osebo. Če gre samo za kako parcelo, mora biti tudi ta točno označena.

So pa tudi slučaj, ki zaradi oddaljeno-sti zemljiške knjige ni mogoče natančno zvedeti za označbo zemljišča ali parcel v zemljiški knjigi in je na primer znano sa-mo toliko, da tako posestvo kje obstoja in da ima različne parcele gozda, travni-kov, njiv in pašnikov. Podobno je tudi v primeru, da dotični zbolni in ne more hi-tro pred notarja, da bi potrdil (legalizir-al) svoj podpis. V takem primeru pride v poštev predznamba, pri kateri lahko take prej pri vknjižbi omenjene potrebe začasno manjkajo; vendar takoniti pred-pisi glede predznambe v zakoni primerih zahtevajo, da se prejšnji pomanjkljivi vpis utemelji z vlogo, ki ima vse postavno po-trebne lastnosti, kakor jih ima vloga na sodnijo, ki zahteva pravo vknjižbo. V sklepu, ki ga izda sodnija glede pred-znambe, je zaznamovan tudi rok za ute-meljitev.

Na Finskem pijejo največ mleka

Iz nekega poročila, ki ga je nedavno ob-javila OEEC, sledi, da pijejo Finci naj-več mleka. Poročilo navaja, da je znašala v letu 1951/52 na Finskem potrošnja mle-ka 274 kg na osebo. Finski sledijo po vrsti: Norveška z 250 kg, Holandska s 197 kg, Danska s 179 kg, Anglija s 158 kg, Avstrija s 146 kg, Zapadna Nemčija s 110 kg, Belgija s 103 kg, Francija s 100 kg, Italija z 49 kg in Grčija s 37 kg na osebo.

Kako pomirimo in ukrotimo hudobne svinje

Vešči prašičerejci v večini primerov že v enem do treh dneh docela pomirijo hu-dobne svinje. Redki so primeri, v katerih bi bile dojnice dejansko docela nepobolj-šljive. Za pravilno postopanje s hudobni-mi svinjami nima vsakdo primerne roke in sposobnosti. Predvsem spada k pomirit-vi dojníc mnogo potrpežljivosti in miru, kdor tega nima, položaj le še poslabša. Čudno se nam zdi, pri temeljitejšem pre-udarku pa vendar tudi ni tako nerazum-ljivo, da postanejo ravno hudobne svinje po njihovi pomiritvi najboljše in najskrb-nejše matere.

Podložitev in dojenje pujskov se mora pri hudobnih svinjah izvršiti pod nadzor-stvom. Priporočljivo je, da sta pri tem poslu navzoči dve osebi. Ena s svinjo prav lepo ravna, ji pomirjačje govori in jo boža, dokler se dojnica ne vleže in ne pripravi in obrne povimlje za sesanje. To delo nadaljuje in ostane v bližini glave svinje prva oseba tako dolgo, dokler dru-ga oseba ni podložila vseh pujskov. Veči-noma privedemo svinje s tem pomirjajo-čim vplivanjem do tega, da pustijo pujske sesati. To dojenje pujskov pod nadzor-stvom je treba večkrat ponoviti. Izvršiti bi se moralo vsaki dve uri in tudi pono-či parkrat. Čim svinja pri dojenju po-vimlje lepo odpira in začenja rahlo va-biti in klicati pujske, obstojajo že dobri izgledi za skorajšnje popolno pomirje-

nje. Če potem skotali kak pujs čez rilec svinje, ne da bi ona hlástnila po njem, ji pujske že lahko zaupamo tudi brez nadzorstva.

Če je svinja zelo divja, tvegajmo poiz-kus pač z enim pujskom in ga prepusti-mo svinji. Čestokrat svinja samo bolj hudobno izgleda. Dejansko je mogoče povsem krotka. Če ugrizne podložene-ga pujska, tedaj jo je treba parkrat moč-no udariti čez uhlje in rilec. Bolje je, če to delo izvrši nekdo, ki nima stalno opravila z njo.

Priporoča se tudi, da damo pujske v močan zaboj iz lat, katerega postavimo tako v koč, da svinja pujske vidi in du-ha, ne da bi jih mogla grizti. Na ta na-čin se lažje privadi na pujske.

Sredstvo, ki se je pri hudobnih svinjah v mnogih primerih baje prav dobro obne-slo, je pristno žganje jerebike. V navadi je na Solnograškem. Pujske dobro vdr-gnejo z njim. Potem pomočijo malo kru-ha vanj in ga dajo hudobni svinji. Doj-nica se nekoliko opije, njeno divje vede-nje pa preneha. Temeljito z enakim žga-njem vdrgnjene pujske svinja takoj trpi v svoji bližini. Če so tudi druge vrste žganja enako učinkovite, bi bilo treba šele preizkusiti. V 80 od 100 primerov je baje navedeno sredstvo učinkovito.

Tudi pokladanje sredstev za bluvanje

(kozlanje) priporočajo hudobnim svi-njam. Uspeh s temi sredstvi je vendar dvomljiv. Najuspešnejše bi baje bile ko-renine od kopitnika (Haselwurz, Asa-rum europeum). Le-ta raste čisto v go-zdovih in ima značilen vonj. Njegov zva-rek uporabimo za vdrgnjenje pujskov in ga damo svinji kot napoj oziroma na kruhu.

Vklenitev hudobne svinje in druga prisilna sredstva obetajo malo uspeha. Vsekakor pretežno ni mogoče doseči z njimi trajnega uspeha. Včasih dase svinji okrog rileca primeren železen obroč ali staro cev škornja tako, da žival gobca ne more široko odpreti in tudi pujskov ne grizti. Tudi nagobčniki iz žice ali vrec zasledujejo enak cilj. Težkoča pri uporabi teh sredstev obstoja v tem, da jih je težko pripeti na telo živali. Mnoge svinje le še bolj podivjajo po uporabi teh sredstev.

Če svinja po kakem pujsku hlástne, jo je treba pač z udarcem ali s klicem opo-zoriti, da tega ne sme. Ne smemo je pa vznemiriti do prevelike razburjenosti. Kdor je svinjo z udarci in kričanjem pre-več razburil, ne more z njo nič več opravi-ti. Potem se mora pač nekdo drugi po-brigati za oskrbo hudobne svinje. Brez primerne potrpežljivosti in miru se pač pri stvari ne da nič opraviti. Vernik

Medsebojno spoznavanje — najbolj zanesljiv temelj za zблиževanje med narodi

Italijanski minister za prosveto in državno šolstvo Paolo Rossi je v odgovoru na vprašanja, ki mu jih je stavil urednik ljubljanskega Tovariša v zvezi s slovenskim šolstvom na Tržaškem in Goriskem, poudaril, da pomeni osnutek zakona o ureditvi šol s slovenskim učnim jezikom široko prilagoditev ustavnim predpisom. Glede učiteljev na teh šolah je minister dejal, da so zanje predvidena posebna stalna službena mesta, ki jih bodo slovenski učitelji lahko sprejeli s posebnimi, zanje namenjenimi razpisi.

Na vprašanje, kakšna je po njegovem mnenju vloga teh šol pri izmenjavi kulturnih dobrin med obema sosednima narodoma, je minister Rossi izjavil: Menim, da bodo šole s slovenskim učnim jezikom lahko izvršile pomembno poslanstvo, ki bo omogočilo boljše medsebojno spoznavanje dveh sosednjih narodov na področju kulturne in duhovne izmenjave. To je najbolj zanesljiv temelj slehernega dela za zблиževanje med narodi.

V nadaljnjem pogovoru je na vprašanje, če ne bi bilo možno in koristno uvesti tudi na italijanskih šolah tega

ozemlja pouk slovenskega jezika in njegove književnosti, italijanski prosvetni minister dejal, da je zaradi boljšega spoznavanja in razumevanja ter medsebojnega spoštovanja narodov, ki živijo v tesnem stiku, popolnoma jasno, da lahko predstavlja tako poznavanje jezika in kulture nekaj povsem pozitivnega.

Z ozirom na razvoj kulturnega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo je minister Rossi še poudaril: Z zadovoljstvom lahko povem, da v ozračju sporazuma in zaupanja, ki se ustvarja med obema državama in v okviru pobud, ki si prizadevajo, da bi dale Evropi sožitje, lahko kmalu dosežemo kulturni sporazum, ki bo omogočil tudi na področju znanosti in univerzitetnega študija izmenjavo, kakršna je že v teku in ki opravičuje najboljše upanje, da se bo v prihodnje še poglobila. Končno sodim, da bo razvoj kulturnih stikov in krepitev slovenskih vzgojnih ustanov na italijanskem področju, kakor tudi italijanskih ustanov na ozemlju, ki ga upravlja Jugoslavija, v vsakem primeru odvisen od obojestranskega odkritega in lojalnega spoštovanja obveznosti.

Zamenjave v vladi

Medtem ko so v vrstah OVP-jevskih članov vlade izvedli že številne spremembe, imajo socialisti še večje število ministrov, ki bodo obhajali že desetletnico svojega dela v vladi. Zato ni nič čudnega, če so se zdaj pojavile vesti o nekaterih zamenjavah, ki jih namerava izvesti SPO med svojimi vodilnimi ljudmi.

Po teh vesteh namerava podati ostavko dosedanji prezident dunajske delavske zbornice in avstrijske zveze delavskih zbornic Mantler, katerega naj bi nadomestil sedanji minister za socialno upravo Maisel. Minister Maisel je namreč že pred daljšim časom izrazil željo po izstopu iz vlade. Za novega socialnega ministra bodo socialisti predlagali sedanjega

glavnega tajnika avstrijske sindikalne zveze Prokscha, pri katerem pa še ni jasno, če bo poleg prevzema ministrstva tudi še naprej ostal sindikalni funkcionar.

Prav tako se govori tudi o zamenjavi v notranjem ministrstvu, kjer naj bi moral dobiti naslednika minister Helmer. Kdo naj bi postal novi notranji minister, še ni znano, imenujejo pa več imen tako iz dunajskih kot tudi nižjeavstrijskih vrst, iz katerih izhaja tudi minister Helmer.

V koliko pa se bodo uresničile vesti o zamenjavi v vodstvu sindikalne zveze, bo verjetno pokazal šele letošnji zbor, ki ga pripravljajo za mesec november.

Narodne manjšine — dober most za medsebojno zблиžanje

(Nadaljevanje s 1. strani)

glo pripisati onim lokalnim organom, ki uporabljajo pri tem tudi svoj vpliv pri tisku za netenje mržnje in sovraštva do Jugoslavije.

Povod za to je poziv Zveze slovenskih organizacij, v katerem se zahteva posledno izvajanje člena 7 državne pogodbe nasproti naši narodni manjšini. Resnici na ljubo je treba povedati, da obstojajo na

vsem ozemlju, kjer prebiva naša manjšina, slovenske šole (očitno so mišljene dvojezične šole — op. ured.) s slovenskimi učnimi močmi, toda pouk v slovenskem jeziku ni vedno zadovoljivo zagotovljen. Zato se uporabljajo »mirna sredstva« za zadušitev slovenskega pouka povsod tam, kjer je le mogoče. Tako se na primer starši otrok nemške narodnosti, ki se nahajajo v istih šolah z otroci naše

Dunajčani zapijejo letno 1 milijardo šilingov

Dunajski statistični urad ugotavlja, da potrošijo Dunajčani na leto okoli 1 milijardo šilingov za alkoholne pijače. Potrošnja alkoholnih pijač je na Dunaju zelo narasla.

Kljub visoki ceni je konsumacija vina na glavo narasla od leta 1929 od 4 litrov na 5,2 litra leta 1954. Potrošnja piva znaša na glavo 9,3 litra ter je nekoliko nazadovala, kljub temu pa so leta 1953 popili 953.000 hl piva. Za vino so izdali okoli 400 milijonov šilingov in ravno toliko za pivo, 200 milijonov pa so porabili za žgane pijače. V tem niso zajete vsote za alkoholne pijače, ki so jih potrošili v bivših USIA trgovinah.

Posledice čezmernega uživanja alkohola so žalostne. Leta 1947 so zaradi izgredov v alkoholiziranem stanju obsodili 454 oseb, leta 1954 pa že 1.279. Pošestorilo se je od leta 1947 število oseb, ki so jih sprejeli v bolnišnice in umobolnice,

ker so zaradi pijančevanja obbolele na umu.

Leta 1929 so na Dunaju pokadili več kot 30 milijonov cigar in več ko dve milijardi cigaret, leta 1954 pa samo še 18,8 milijona cigar in 1,7 milijarde cigaret. Dunajčani se sedaj po malem odvajajo kajenja.

Nekaj števil z oktobrskih slavnosti v Münchenu

Na bavarske oktobrske slavnosti v Münchenu, ki so trajale šestnajst dni, je prišlo sedem milijonov obiskovalcev, med temi zelo mnogo iz inozemstva. To je bila rekordna številka, rekord pa so dosegli tudi v potrošnji, ko so na primer popili tri milijone litrov piva, pojedli 16 na razniju pečenih volov, 160.000 kosov pečene perutnine, 35.000 kg rib in 800.000 parov klobasic.

Stanje brezposelnosti v Avstriji

Zadnji mesec je v Avstriji stanje brezposelnih nekoliko naraslo. Po poročilih deželnih delovnih uradov je znašalo stanje zaznamovanih brezposelnih koncem meseca septembra 70.225, med temi 25.875 moških in 44.350 žensk. V primeri s prejšnjim mesecem je število naraslo za 4778 oseb. Na Koroškem je znašalo število registriranih brezposelnih koncem septembra 2403.

Novi bankovci po 100 šilingov

Dne 14. oktobra bo pričela avstrijska Narodna banka izdajati nove bankovce po 100 šilingov z datumom 2. januarja

narodne manjšine, pogosto trudijo — upajmo, da ne pod uradnim vplivom — za ukinitev pouka v slovenskem jeziku. Za vse to krivda ne pada na odgovorne ljudi v vladi — taka zagotovila prihajajo pogosto z Dunaja — ampak na posamezne šovinistične elemente, ki so že od nekdanj zastrupljeni z mržnjo do Jugoslavije.

Korektnost osrednjega tiska v tej kampanji je vsekakor pohvale vredna. Na letošnjem zborovanju koroških funkcionarjev je državni tajnik v notranjem ministrstvu Graf izjavil, da bo Avstrija izpolnjevala vse obveze državne pogodbe, tako tudi obveznosti s področja manjšinske politike. Prosvetni minister Drimmel je dal podobne obljube. Mogoče bi bilo teh problemov manj, ako bi se znebili lokalnih političnih strasti.

Izgleda, da je prišel čas, da se razčisti »drobni« spori, ki so ostali nerešeni v strahu, da se meddržavni odnosi v tako zapletenem meddržavnem ozračju ne bi še bolj zapletli. Njih rešitev pade nujno v današnji čas, ko svet stremi za tem, da se zbliža in razume.

Za Jugoslavijo in Avstrijo morejo biti narodne manjšine dober most v tem pravcu.

Velik plemenski sejem v Feldkirchnu

V sredo, dne 12. okt. ob 9.30 uri bo v Feldkirchnu prvi letošnji plemenski sejem, ki ga prireja pincgavska rejska zveza. Na sejemu bodo prignali 120 bikov in 50 krav in telic. Vse živali so pregledane na Tbc in Bang.

Naslednji sejem prireja pincgavska rejska zveza v sredo, 19. oktobra 1955 v Lienzu.

URADNA OBJAVA

Razpis štipendij

Koroška deželna vlada je razpisala za avstrijske študente, ki so doma na Koroškem, deželne štipendije za študijsko leto 1955/56.

Nekolkovane prošnje je treba poslati do 31. oktobra na naslov: Urad koroške deželne vlade, oddelek 5, Celovec.

Priloge, ki jih morajo priložiti prošnjam novi prosilci in takšni ki že prejemale kakšno deželno štipendijo, so razvidne na razglasni deski visokošolskih rektoratov in dekanatov ali v njih uradih ter pri avstrijskem visokošolstvu (socialni referat) vsake visoke šole. Za prepis razpisa štipendij je mogoče zaprositi tudi pri oddelku 5 koroške deželne vlade v Celovcu.

nasveti — 11.45 Cicibanom — dober dan! — 12.00 Slovenske narodne pesmi pojeta Akademski pevski zbor (Radovan Gobec) in zbor Slovenske filharmonije (Rado Simoniti) — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 18.00 Zunanje-politični feljton — 20.00 Tedenski notranje-politični pregled.

Sreda, 12. oktober:

7.10 Kvartet Jožeta Kampača in pianist Robert Valentino v vedrem ritmu — 11.05 Gospodinjski nasveti — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 16.00 Družinski pogovori — 18.00 Iz naših kolektivov — 18.35 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.

Četrtek, 13. oktober:

6.20 Naš predlog za vaš jedilnik — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.15 V glasbi iz dežele v deželo — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.25 Ljudsko-prosvetni obzornik — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 15.45 Pojte z nami, otroci! — 18.10 „Pesem skozi stoletja“ — 20.00 Mladinska oddaja — 20.20 „Četrtek večer“ domačih pesmi in napevov.

Petek, 14. oktober:

7.10 Nekaj zabavnih melodij — 11.45 Cicibanom — dober dan! — 12.00 Pohorski fantje pojo in igrajo — 12.40 Italijanske in francoske popevke — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 15.45 Poje Slovenski oktet — 16.00 Modni kotiček — 18.15 Slovenske narodne pesmi — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 Mednarodna radijska univerza.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 20.00, 22.00, 24.00.

Sobota, 8. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.35 Pozdrav nate — 16.20 Kličemo mladino — 16.45 Knjižni kotiček — 18.00 Iz parlamenta — 19.45 Kaj se je zgodilo v tem tednu — 20.20 Pester večer, poln dobre volje.

Nedelja, 9. oktober:

7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.20 Kmečka oddaja — 11.05 Zve-neče malenkosti — 13.45 Jesen v koroški pesmi — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Otroški oder — 17.00 Stare melodije v novi obleki — 19.00 Nedeljski šport — 19.45 Lepa pesem.

Ponedeljek, 10. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 9.00 Pozdrav nate — 10.15 Šolska oddaja: Iz minulih dni — 11.00 Skupnost varuje otroke in mladino — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.00 Glasba in petje iz koroške dežele — 15.00 Šolska oddaja: pravljice — 16.20 Znanje za vse — 18.45 Za našo vas — 19.45 Od danes naprej.

Torek, 11. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Medicinsko predavanje — 9.00 Pozdrav nate — 10.15 Šolska oddaja: Sklenitev miru (1815) — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Zdravniški vedež. Za uho in peto

(slov.) — 15.00 Šolska oddaja: Pripovedke iz Avstrije — 16.20 Znanje za vse — 18.00 Sami šlagerji — 18.40 Oddaja za delavce.

Sreda, 12. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 11.00 Šolska oddaja — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Domače pesmi pojejo domači zbori (slov.) — 15.30 Otroška ura: Za male vesele ljudi — 16.20 Znanje za vse — 18.45 Iz tehnike in znanosti (slov.) — 20.20 Peljemo se s potovalnim uradom.

Četrtek, 13. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 9.00 Pozdrav nate — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Prof. Niko Kuret: Nastanek ljudskih pregovorov (slov.) — 15.00 Cordoba. Podoba španskega mesta — 16.20 Znanje za vse — 18.00 Sami šlagerji — 18.30 Govori UNESCO — 18.45 Kmečka oddaja — 19.30 Philips-revija — 20.20 Koroška lovska ura.

Petek, 14. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Za dom in hišo — 9.00 Pozdrav nate — 10.15 Šolska oddaja. Turgenjev: Očetje in sinovi — 11.00 Šolska ura: Varujte živali — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Akustični mladinski list (slov.) — 15.00 Šolska oddaja — 16.20 Znanje za vse — 18.45 Športni obzornik (slov.) — 19.30 Slavnost ob otvoritvi dunajskega Burgtheatra.

RADIO PROGRAM

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 8. oktober:

6.35 Operetne arije v izvedbi domačih solistov — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.15 Slovenske „zaljubljenke“ — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 50 minut s popularnimi orkestri lahke, zabavne in plesne glasbe — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 16.00 Novi filmi — 18.00 Okno v svet — 18.35 Jezikovni pogovori — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 9. oktober:

6.10 Vedre in poskočne melodije — 8.00 O športu in športnikih — 8.15 Pisana vrsta slovenskih narodnih in domačih pesmi in napevov — 10.00 Družinski pogovori — 13.30 Pol ure za našo vas — 14.00 Želeli ste — poslušajte! — 16.00 Po naši lepi deželi — 20.00 Večerni spored opernih melodij — 21.00 Kulturni razgledi.

Ponedeljek, 10. oktober:

6.35 Slovenske narodne pesmi — 7.10 Ko so še naše babice plesale — 11.05 Radijska šola — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Po domačih poteh... (pisan spored slovenskih narodnih pesmi) — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 15.45 Partizanske pesmi — 16.00 Zdravstveni nasveti — 18.15 Naši solisti poje arije iz oper Mozarta in Beethovna.

Torek, 11. oktober:

6.20 Naš predlog za vaš jedilnik — 7.10 Zvoki za razvedrilo — 11.05 Gospodinjski